المُعتصر
في شرح كتاب التوحيد

EL-MU'TASAR
KİTÂBU'T-TEVHÎD
ŞERHİ

لفضيلة الشيخ
علي بن خضير الخضير
– ŞEYH ALÎ BİN HUDAYR –

MİNBER
YAYINLARI

El-Mu'tasar - Kitâbu't-Tevhîd Şerhi
– Şeyh Alî Bin Hudayr –

Eserin Orijinal İsmi:
المعتصر في شرح كتاب التووحيد

Mütercim:
Abdullah Çelik

Editör:
Habbab Kâtipoğlu

Tashih:
Minber Yayınları

Mizanpaj:
Minber Yayınları

Kapak:
Minber Yayınları

İrtibat:
minberyayinlari@gmail.com

Baskı & Cilt:
Step Ajans Matbaa Ltd. Şti.
Adres: Göztepe Mah. Bosna Cad. No: 11 Bağcılar/İstanbul
Tel: 0212 446 88 46 **Sertifika No:** 45522

Minber Yayınları:
Adres: Hobyar Mah. Cemal Nadir Sok.
No: 16/35 Cağaloğlu / Fatih / İstanbul
Tel: +90 539 762 66 95

Online Sipariş: www.kureselkitap.com

- İstanbul, 1447 / 2025 -

*** Bu kitabın her türlü basım hakkı Minber Yayınları'na aittir.**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ **35**

ŞEYH ALİ BİN HUDAYR HAKKINDA **36**

İlmî Hayatı: 36

İlim Talep Etmesi: 36

Özellikleri: 37

Hocaları: 37

Vermiş Olduğu Dersler: 38

Çektiği Sıkıntılar ve Yaşadığı İmtihanlar: 38

Kitapları ve Te'lîfâtları: 38

(1.) KİTÂBU'T-TEVHÎD **40**

Birinci Mesele: Teliflere, Tasniflere ve Hutbelere Besmele İle Başlamanın Hükmü: 42

İkinci Mesele: "Elhamdulillâh" İle Başlamanın Hükmü: 43

Üçüncü Mesele: Şirkte Özürlü Görme Konuları: 44

I. Birinci Durum: İkrah 44

I.I. İkrahın Şartları: 44

I.II. İkrahın Gerçekleşmesi İçin Dövülmesi Ya Da Hapsedilmesi Gerekir Mi, Yoksa Bunlar İle Tehdit Edilmesi Yeterli mi? 44

I.III. Sözlü İkrah İle Fiilî İkrah Arasında Fark Var Mıdır? 45

II. İkinci Durum: Cehalet Şirkte Özür Müdür, Değil Midir? 46

[Allah Teâlâ'nın; "Ben Cinleri ve İnsanları Yalnız Bana Kulluk Etsinler Diye Yarattım." *(Zâriyât, 56)* Kavlinin Beyânı] 47

[Allah Teâlâ'nın: "Andolsun Ki Biz Her Ümmete 'Allah'a Kulluk Edin ve Tâğûttan Kaçının' Diye Peygamber Gönderdik..." *(Nahl, 36)* Kavlinin Beyânı] 48

[Allah Teâlâ'nın: "Rabbin, Kendisinden Başkasına Asla İbadet Etmemenizi Ve Anne-Babaya İyilikte Bulunmanızı Kesin Olarak Emretti..." *(İsrâ, 23)* Kavlinin Beyânı] 48

I. Anne-Babaya İtaatin Hükmü 50

I.I. Şüpheli Şeylerde Onlara İtaat Etmenin Hükmü Nedir? 51

[Rasûlulah'ın *(Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)*; 'Ey Muâz! Allah'ın Kulları Üzerindeki Hakkı, Kulların Da Allah'ın Üzerindeki Haklarının Ne Olduğunu Biliyor Musun...' Hadisinin Şerhi] 51

[Dördüncü] Mesele: İlk Bâbdaki Âyetleri Tekrar Gözden Geçirme: 53

I. Rab Kelimesinin Tarifi 53

II. Nâfile Olan Şeyleri Terk Etmede Anne-Babaya İtaat Etmenin Hükmü: 54

III. Sefere Çıkmak İçin Anne-Babadan İzin Almak Vâcip Midir? 55
IV. Anne-Babanın Nafakası Çocuğa Vâcip Midir? 55
V. Anne ve Baba İle Kalmak Vâcip Midir? 56
VI. Anne-Baba Kavramı Dedeyi De Kapsıyor Mu? 56
VII. Sütbaba Bu Kavramın İçine Girer mi? 56
[Allah Teâlâ'nın: "Allah'a Kulluk Edin O'na Hiçbir Şeyi Ortak Koşmayın..." *(Nisâ, 36)* Kavlinin Beyânı] 57
[İbn Mes'ûd'un Sözünün Şerhi] 57
[Muâz Hadisinden Bazı Meseleler] 58
I. Merkep Necis Midir, Değil Midir? 59
II. Bilmeyen Birinin "Allah ve Rasûlü Daha İyi Bilir'' Sözünü Kullanması Câiz Midir? 59
III. Hadisin Genel Anlamı: 61
IV. Bir Mesele: 61
[Nahl Sûresi 36. Âyet Üzerine Mülâhaza] 62
(2.) BÂB: TEVHİDİN FAZİLETİ VE GÜNAHLARA KEFÂRET OLAN ŞEYLER 64
[Allah Teâlâ'nın "İman Edip İmanlarına Zulüm Bulaştırmayanlar Var Ya, İşte Güven Onların Hakkıdır. Doğru Yolu Bulmuş Olanlar Da Onlardır." *(En'âm, 82)* Kavlinin Beyânı] 66
I. Bir Mesele: 67
II. Âyetin Şerhi: 67
[Ubâde Bin Sâmit Hadisinin Şerhi] 68
[I. Kelime-i Şehâdetin Mânası:] 69
[İtbân Hadisinin Şerhi] 73
I. Bu Hadisteki "Kim Lâ İlâhe İllallâh Derse Cennete Girer…'' Cümlesinden Sadece Dil İle Söylemek mi Kastediliyor? 73
II. Amele "Söz'' Denir mi? 73
III. Mesele: Buradaki Haramlık Muvahhidin Cehennemde Ebedî Kalma Haramlığı Mıdır, Yoksa Cehenneme Girme Haramlığı Mıdır? 74
[Ebû Saîd El-Hudrî Hadisinin Şerhi] 74
I. Hadisin Sıhhati ve Derecesi: 75
II. Mesele: "Yedi Yer'' De Şekil Olarak Gökler Gibi Midir? 76
[Enes Bin Mâlik Hadisinin Şerhi] 77
(3.) BÂB: TEVHİDİ GERÇEKLEŞTİRENİN HESAPSIZ OLARAK CENNETE GİRECEĞİ 80
Birinci Mesele: Başlığın Şerhi 82
[İkinci Mesele:] Tevhidi Gerçekleştirmek Hüküm Olarak İki Kısma Ayrılır: 82
[Allah Teâlâ'nın "Şüphesiz İbrâhim; Allah'a İtaat Eden, Hakka Yönelen Bir Önderdi. Allah'a Ortak Koşanlardan Değildi'' *(Nahl, 120)* Kavlinin Beyânı:] 83
I. Bir Mesele: Müşriklerle Aynı Yeri Mesken Edinmek 83

İbn Abbas Hadisinin Şerhi 84
I. Rukye Mubah Mıdır, Haram Mıdır? 89
II. Borç İstemek Bu Bâba Girer mi? 89
III. Doktora Tedavi Olmak İçin Gitmek Buna Girer mi? 89
IV. Hocadan Şer'î İlimler Öğretmesini İstemek Ya Da Şer'î Kitaplar İstemek Buna Dahil Olur Mu? 90

(4.) BÂB: ŞİRKTEN KORKMAK 92

[Allah Teâlâ'nın; "Şüphesiz Allah Kendisine Ortak Koşulmasını Bağışlamaz. Bunun Dışında Kalanları İse Dilediğine Bağışlar." *(Nisâ, 48)* Kavlinin Beyânı] 93
I. Küçük Şirk Tövbesiz Bağışlanır Mı, Bağışlanmaz Mı? 93
II. Bağışlanmamadan Dolayı Cehenneme Girilir mi? 94

[Allah Teâlâ'nın: "Hani İbrâhim Demişti Ki: Rabbim! Bu Şehri Güvenli Kıl; Beni ve Oğullarımı Putlara Tapmaktan Uzak Tut." *(İbrâhim, 35)* Kavlinin Beyânı] 94
I. Âyetin Konu İle Alakası: 95
II. Şirk: 95

[Amr Bin Lubeyd Hadisinin Şerhi] 95
I. Küçük Şirkin Tarifi: 96
II. Hadisin Konu İle Alakası: 96

[İbn Mes'ûd Hadisinin Şerhi] 97

[Câbir Hadisinin Şerhi] 98

(5.) BÂB: LÂ İLÂHE İLLALLÂH'A ŞEHÂDET ETMEYE DAVET 99

Tevhide Davet Etmenin Hükmü Nedir? 101

Birinci Âyet: "De Ki: İşte Benim Yolum Budur. Ben ve Bana Tâbi Olanlar Bilerek Allah'a Çağırırız." *(Yûsuf, 108)*. 101
I. Davet Vesileleri Delillerden mi Alınmıştır, Yoksa İctihâdî Midir? 102
II. Bir Mesele: "Safların Birliği, Tevhid Kelimesini Söylemekten Önce Gelir" Sözü Doğru Mudur? 102
III. Mesele: "İttifak Ettiğimiz Konularda Yardımlaşırız, İhtilâf Ettiğimiz Konularda da Birbirimizi Mazur Görürüz" Sözü Doğru Mudur? 102

[İbn Abbas Hadisinin Şerhi] 103
[I. Ehl-i Kitap Kaç Kısma Ayrılır?] 104
II. Hadiste Hac ve Orucun Zikredilmeme Sebebi Nedir? 105

Sehl Bin Sa'd Hadisinin Şerhi: 106

(6.) BÂB: TEVHİDİN VE ALLAH'TAN BAŞKA İLÂH OLMADIĞINA ŞEHÂDET ETMENİN TEFSİRİ 108

Birinci Mesele: Tefsirin Mânası 109

Birinci Âyet: "Onların Yalvardıkları O Varlıklar 'Hangimiz Daha Yakın Olacağız' Diye Rablerine Vesile Ararlar." *(İsrâ, 57)*. 109
I. Âyetin Mânası: 110

II. Bu Âyetin Konuya Delâlet Yönü: 110
İkinci Âyet: "Bir Zamanlar İbrâhim Babasına ve Topluluğuna Şöyle Demişti: Ben Sizin Taptıklarınızdan Uzağım. Beni Yaratan Hariç, O Bana Doğru Yolu Gösterecektir." *(Zuhruf, 26-27)*. 110
Üçüncü Âyet: "Onlar Allah'ı Bırakıp Hahamlarını ve Rahiplerini İlah Edindiler…" *(Tevbe, 31)*. 110
I. Âyetin Konu İle Münasebeti: 111
Dördüncü Âyet: "İnsanlar Arasında Allah'ı Bırakıp Da O'na Ortaklar Koşanlar Vardır. Onları Allah'ı Sever Gibi Severler." *(Bakara, 165)*. 111
I. Âyetin Konuyla Münasebeti: 111
[Ebû Mâlik El-Eşca'î Hadisinin Şerhi] 111
I. Beraat: [Küfürden Nasıl Berî Olunur?] 112
I.ı. Kalbin Küfür ve Ehlinden Beraatı: 113
I.II. Dilin Beraatı: 113
I.ıII. Âzalar İle Beraat: 114
II. Bir Mesele: Kâfirlerle Dostluk (Muvâlât) Kurmanın Hükmü: 114
II.ı. Büyük Dostluk [Muvâlât-U Kübrâ]: 114
II.II. Küçük Dostluk [Muvâlât-U Suğrâ]: 115
III. Kâfirlerin Yanında Çalışmanın Hükmü: 116
IV. Kâfirlerle Beraber Kalmanın Hükmü: 117
V. Kâfirlerin Vatandaşlığını Almanın Hükmü: 117
VI. Mesele: Küfür Beldesinden Hicret Etmenin Hükmü: 118
VII. Mesele: Haç Takmanın Hükmü? Bu Dostluktan Sayılır Mı? 118
VıII. Kâfir İşçi ve Şoför Kullanmanın Hükmü Nedir? 119
Ix. Mesele: Onlara İyilikte Bulunmak ve Onlara Adaletli Olmak 119
Ix.ı. Harbî Olan Kâfirlerden Hediye Kabul Etmek Dostluğa Girer mi? 120
X. Mesele: Laik ve Kâfir Partilere Girmenin Hükmü Nedir? 120

(7.) BÂB: BELAYI DEFETMEK YA DA KALDIRMAK İÇİN İP, HALKA VE BENZERİ ŞEYLERİ TAKMAK ŞİRKTENDİR 121

[Allah Teâlâ'nın "De Ki: Peki Allah'ı Bırakıp Kendisine İbadet Ettikleriniz Var Ya, Şayet Allah Bana Bir Zarar Dokundurmak İstese Onlar Bu Zararı Giderebilir mi?" *(Zümer, 38)* Kavli Hakkında] 124
[İmrân Bin Husayn Hadisinin Şerhi] 124
[I. Hadisin Sıhhat Derecesi:] 124
[Ukbe Bin Âmir Hadisinin Şerhi] 125
[I. Merfû Hadisin Kısımları:] 125
II. Bu İki Hadis Şunu İfade Ediyor: 126
Huzeyfe Hadisinin Şerhi: 126

(8.) BÂB: RUKYE VE MUSKA HAKKINDA GELENLER 127
Birinci Mesele: Rukyenin Tarifi: 129
İkinci Mesele: Rukyenin Hükmü: 129
Üçüncü Mesele: Şer'î Rukyenin Şartları: 130
I. Âyetlerin İşitilmesi Şart Mıdır? 130
Dördüncü Mesele: Rukye Daha Mı Efdaldir? 130
Beşinci Mesele: Rukye Karşılığı Ücret Almak Câiz Midir? 130
Altıncı Mesele: Mahal İtibariyle Rukyenin Kısımları: 131
[I. Su Vb. Sıvı Şeylerin Üzerine Okuyup Onu Hastaya İçirerek Yapılan Rukyenin Hükmü:] 131
I.ı Câiz Diyenlerin Delilleri: 131
Yedinci Mesele: Hastaya Kur'ân Okumanın Yolu ve Rukye Yapmanın Şekli Nedir? 133
Ebû Beşîr El-Ensârî Hadisinin Şerhi 134
I. Nazarın Defedilmesinin Şer'î Yöntemleri: 134
İbn Mes'ûd Hadisinin Şerhi: 135
I. Muskanın Hükmü: 135
Abdullah Bin Ukeym Hadisinin Şerhi 136
Ruveyfi' Hadisinin Şerhi 137
I. Nazardan Dolayı Pejmürde (Üstü Başı Dağınık) Giyinmek Câiz mi? 137
Saîd Bin Cübeyr'in Eserinin Şerhi: 138
[I. Cin Musallatının ve Nazara Uğramanın Belirtileri] 138
Sekizinci Mesele: Süs Veya Güzel Manzara Olsun Diye Kur'ân'dan Âyetler Asmak 138

(9.) BÂB: AĞAÇ, TAŞ VE BENZERİ ŞEYLERLE TEBERRÜK EDEN KİŞİ HAKKINDA 139
Birinci Mesele: Teberrükün Mânası: 140
I. Şirk Olan Teberrük 140
II. Bid'at Olan Teberrük: 141
III. Şer'î Teberrük: 141
III.I. Zemzemin Nakli Câiz Midir? 142
III.II. Mesele: Rasûlullah *(Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)*'in Mekânî Eserlerini Araştırmak Câiz Midir? 142
III.III. Buna Tarihî Eserlerin Bulunduğu Yerleri Ziyaret İçin Gitmek Girer mi? 142
[İkinci Mesele:] Ağaç, Taş ve Benzerleriyle Teberrükte Bulunma Hakkında 143
I. "Ey Filan! Bu Senin Bereketindir", "Filanın Tümü Berekettir", "Sen Bize Bereket Getirdin" Gibi Lafızların Hükmü Nedir? 143

[Allah Teâlâ'nın "Lât ve Uzzâ'ya ve Diğer Üçüncüsü Menât'a Ne Dersiniz?" *(Necm, 19-20)* Kavlinin Beyanı] 144
Ebû Vâkid El-Leysî Hadisinin Şerhi: 144
I. Bir Mesele: [Yağmurla Teberrük] 147

(10.) BÂB: ALLAH'TAN BAŞKASINA KURBAN KESMEK HAKKINDA GELENLER 148

[Birinci Mesele:] Allah'tan Başkası İçin Kurban Kesmenin Kısımları: 149
I. Normal (Âdeten) Kesme: 149
II. (Allah'a) İbadet Amaçlı Kesme: 150
III. Takarrüb Niyetiyle Kesme: [Şirk Olan Kesme] 150
IV. Kurban Kesmek "Büyük Şirk" Ya Da "Küçük Şirk" Diye Ayrılır Mı? 150
İkinci Mesele: [Kurban Keserken Allah'ın İsmini Zikretmemenin Hükmü] 151
[Allah Teâlâ'nın "De Ki: Benim Namazım, İbadetim, Hayatım ve Ölümüm Âlemlerin Rabbi Olan Allah İçindir." *(En'âm, 162)* Kavlinin Beyânı] 151
[Allah Teâlâ'nın "Rabbine Namaz Kıl ve Kurban Kes" *(Kevser, 2)* Kavlinin Beyânı] 152
[Ali Bin Ebî Tâlib Hadisinin Şerhi] 152
Târık Bin Şihâb Hadisinin Şerhi: 153
I. Mesele: Bu Adam Niye Cezalandırıldı? 155
II. Mesele: Ateşe Girmesi Ebedî Miydi, Yoksa Amelin Karşılığı Olan Belirli Bir Ceza Mıydı? 156

(11.) BÂB: ALLAH'TAN BAŞKASINA KURBAN KESİLDİĞİ YERDE ALLAH'A KESİLMEZ 157

Sâbit Bin Dahhâk Hadisinin Şerhi: 159
I. Câhiliye Zamana Mı Nispetledir, Yoksa Halihazırdaki Duruma Mı Nispetledir? 159
II. Bayramların Kısımları: 160
III. Mesele: Belli Haftalarda Kutlanan Bayramlar Bid'at Mıdır? 161

(12.) BÂB: ALLAH'TAN BAŞKASI İÇİN ADAKTA BULUNMAK ŞİRKTENDİR 163

I. Allah'tan Başkasına Adakta Bulunmaya Misal Nedir? 164
II. Şirk Adaklarda Kefâret Var Mıdır ve Onun Kefâreti Yemin Kefâreti Midir? 164
[Allah Teâlâ'nın "Onlar Adaklarını Yerine Getirirler…" *(İnsân, 7)* Kavlinin Beyânı] 164
I. Adakta Bulunmak Övülen Bir Davranış Mıdır? 165
II. Kendisinde Meşakkatin Olduğu Bir Adakta Bulunmanın Hükmü Nedir? 166
[Allah Teâlâ'nın "Her Ne İnfak Eder Ya Da Her Ne Adakta Bulunursanız Allah Muhakkak Onu Bilir…" *(Bakara, 270)* Kavlinin Beyânı] 166
[Âişe Hadisinin Şerhi] 167

I. "Ömrüm Boyunca Oruç Tutacağım Demek'' Gibi Sünnet'te Olmayan Bir İtaatte Bulunmayı Nezretmenin Hükmü Nedir? 168
[II. Mubah Olan Nezir] 168
[III. İnat ve Kızgınlık Nezri] 168
[IV. Genel Nezir] 168
[Yemin Kefâreti Hakkında] 169

(13.) BÂB: ALLAH'TAN BAŞKASIYLA İSTİÂZE YAPMAK (SIĞINMA İSTEMEK) ŞİRKTENDİR 170

[İstiâzenin Mânası] 170
[I. İstiâzenin Kısımları:] 171
I.ı. Birinci Kısım: [Sadece Allah'ın Kudretinin Yettiği Hususlarda Başkalarına İstiğâse ve İstiâze Yapmak] 171
I.II. İkinci Kısım: [Mahlukun Gücünün Yettiği Hususlarda Onlara İstiğâse ve İstiâze Yapmak] 171
I.III. Üçüncü Kısım: Kulun Güç Getireceği Konularda Allah'a Tevekkül Edip Câiz Olan Sîğalarla Kuldan Yardım, Sığınma İstemek. 171
II. Mesele: Ölüden Sığınma, Korunma İstemenin Hükmü Nedir? 172
III. Gaip Olan Birinden İstiâzede Bulunmanın Hükmü Nedir? 172
III.I. "Ey Mu'tasım!", "Yâ Rasûlellah! Sen Burada Olsaydın Da Durumumuzu Görseydin." ve "Neredesin Ey Selahaddin!'' Gibi Cümlelerin Hükmü Nedir? 173
IV. Kâfirlerden Yardım ve Korunma İstemenin Hükmü? 173
[Allah Teâlâ'nın "Doğrusu İnsanların Bir Kısmı, Cinlerden Bazılarına Sığınırlardı da Cinler Onların Azgınlıklarını Arttırırlardı." *(Cin, 6)* Kavlinin Beyânı] 174
I. Cinlere İstiâze ve İstiğâsede Bulunmanın Hükmü Nedir? 174
II. Cinlerle Konuşmanın Hükmü Nedir? 174
[Havle Bint Hakîm Hadisinin Şerhi:] 175

(14.) BÂB: ALLAH'TAN BAŞKASINDAN YARDIM İSTEMEK VE ALLAH'TAN BAŞKASINA DUA ETMEK ŞİRKTENDİR 177

Kabirlere Kulluk Edenlerin Getirmiş Oldukları Bazı Deliller: 178
[Allah Teâlâ'nın "Allah'ı Bırakıp Da Sana Ne Fayda Ne De Zarar Veremeyecek Şeylere Yalvarma…'' *(Yûnus, 106-107)* Kavlinin Beyânı] 179
[Allah Teâlâ'nın "Kim Allah'ı Bırakıp Da Kıyamet Gününe Kadar Kendisine Cevap Veremeyecek Şeylere Tapandan Daha Sapıktır?" *(Ahkâf, 5)* Kavlinin Beyânı] 180

(15.) BÂB: ALLAH TEÂLÂ'NIN "HİÇBİR ŞEYİ YARATMAYAN, KENDİLERİ YARATILMIŞ OLAN ŞEYLERİ ALLAH'A ORTAK MI KOŞUYORLAR…'' (A'RÂF, 191) KAVLİ HAKKINDA 181

Birinci Âyet: ["Hiçbir Şeyi Yaratamayan, Kendileri Yaratılan Şeyleri Allah'a Ortak Mı Koşuyorlar?" *(A'râf, 191)*] 183

İkinci Âyet: ["Allah'ı Bırakıp Da Kendilerine İbadet Ettikleriniz (Yalvardıklarınız), Bir Çekirdek Zarına Bile Hükmedemezler." *(Fâtır, 13)*] 184
[Enes Bin Mâlik Hadisinin Şerhi:] 184
İkinci Hadis: [Abdullah Bin Ömer Hadisinin Şerhi:] 186
I. Rükûdan Önce Kunut Yapmak Câiz Midir? 186
II. Kunutu Kim Yapar? 186
III. Güncel Bir Mesele: 187
IV. Kâfirlere Beddua Etmenin Hükmü Nedir? 187
V. Kâfirlere Dua Etmenin Hükmü Nedir? 188
VI. Kâfir, Allah'a Dua Edebilir mi? 188
[İbn Ömer'den Gelen Diğer Rivâyetin Şerhi] 189
I. Mesele: Belli Bir Kişiye Lanet Etmenin Hükmü Nedir? 189
II. Nefse Uyarak Fâsık Ya Da Bid'atçi Demek Câiz mi? 190
III. Te'vil Mâni(Lerden) Midir, Değil Midir? 190
IV. Ölü Kâfirlere Sövmek: 190
[Ebû Hureyre Hadisinin Şerhi] 191

(16.) BÂB: ALLAH TEÂLÂ'NIN "KALPLERİNDEN KORKU GİDERİLİNCE; 'RABBİNİZ NE BUYURDU?' DERLER. ONLAR DA 'HAK OLANI BUYURDU' DERLER." (SEBE', 23) KAVLİ HAKKINDA 193

[Bâbın Âyeti Hakkında] 195
I. Kalplerinden Korkunun Giderildiği Kişiler Kimlerdir? 195
[Ebû Hureyre Hadisinin Şerhi] 196
Nevvâs Bin Sem'ân Hadisi 200

(17.) ŞEFAAT BÂBI 201

Birinci Mesele: Şefaatin Tarifi Hakkında 203
İkinci Mesele: Mühim Bir Husus 203
Üçüncü Mesele: Şefaatin Kısımları: 204
Dördüncü Mesele: Yaşayan, Güç Getirenden Şefaat İstemenin Hükmü Nedir? 204
Beşinci Mesele: Kabir Kullarının Kendisine Tutundukları Bazı Şüpheler ve Bu Şüphelerin, Kendilerine Sâlihlerin Kabirlerinden Yardım İstemeyi Mubah Kıldığına İnanmaları 205
I. Birinci Delilleri: A'mâ Hadisi 205
II. İkinci Delilleri: "Ey Allah'ın Kulları Yardım Edin'' Hadisi 206
III. Üçüncü Delilleri: "Eğer Onlar Nefislerine Zulmettiklerinde Sana Gelseler de Allah'tan Günahlarının Bağışlanmasını Dileseler ve Peygamber de Onlara Bağışlanma Dileseydi…'' *(Nisâ, 64)* Âyeti 206
IV. Dördüncü Delilleri: "Allah, İnsanların İhtiyaçları İçin Korku Anında Kendilerine Sığınacakları Bir Kısım Varlıklar Yarattı." Hadisi 206

V. Beşinci Delilleri: Şöyle Demişlerdir: "Peygamberlerle Şefaat İstemek Câizdir Çünkü Sizler Diriler İle Şefaat İstemenin Câiz Olduğunu Söylüyorsunuz. Şehidler Diri ve Rableri Katında Rızıklandırıldıklarına Göre Peygamberler İçin Bu Daha Evlâdır.'' 207

VI. Altıncı Delilleri: Şefaat Talep Etmek Şirk Değildir. Çünkü Cibrîl, İbrâhim *(aleyhisselâm)*'a Şefaat Arz Etmiştir. Eğer Şefaat İstemek Şirk Olsaydı Bunu Arz Etmezdi. 208

VII. Yedinci Delilleri: "Rasûlullah *(Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)*'e Şefaat Hakkı Verilmiş. Biz De Ondan Onun Gücünün Yettiği Şeyi İstiyoruz.'' Demeleri 208

Altıncı Mesele: Şefaatte İnsanların Kısımları: 209

[Allah Teâlâ'nın "Kendilerine Allah'tan Başka Ne Bir Dost Ne De Bir Şefaatçi Bulunmaksızın Rablerinin Huzurunda Toplanmaktan Korkanları, Allah'a Karşı Gelmekten Sakınsınlar Diye (Kur'ân'la) Uyar.'' *(En'âm, 51)* Kavlinin Beyânı] 209

[Allah Teâlâ'nın "De Ki: Şefaatin Tümü Allah'a Aittir." *(Zümer, 44)* Kavlinin Beyânı] 210

(18.) BÂB: ALLAH TEÂLÂ'NIN "SEN SEVDİĞİNİ HİDAYETE ERDİREMEZSİN..." (KASAS, 56) KAVLİ HAKKINDA 212

Birinci Mesele: [Bâb Hakkında] 213

İkinci Mesele: Başlığın Şerhi Hakkında 213

(19.) BÂB: ÂDEMOĞLUNUN KÜFRÜNÜN VE DİNLERİNİ TERK ETMELERİNİN SEBEBİNİN SÂLİHLER KONUSUNDA AŞIRIYA GİTMELERİ OLDUĞU İLE İLGİLİ GELEN NAKİLLER 219

Birinci Mesele: Aşırıya Gitmenin Tarifi 221

İkinci Mesele: Aşırıya Gitmenin Kısımları 221

I. Akîdede Aşırıya Gitmek: 221

II. İbadette Aşırıya Gitmek: 222

III. Âdetlerde Aşırıya Gitmek: 222

Üçüncü Mesele: Konu Başlığının Tahlili 222

[Allah Teâlâ'nın "Ey Kitap Ehli! Dinde Aşırıya Gitmeyin..'' *(Nisâ, 171)* Kavlinin Beyânı] 223

I. Âyetin Konuyla Münasebeti: 223

[İbnu'l-Kayyim'in Sözünün Şerhi] 224

[İbn Abbas Hadisinin Şerhi] 224

[Hz. Ömer'in Hadisinin Şerhi] 227

[İbn Abbas'tan Gelen Diğer Hadisin Şerhi] 228

[İbn Mes'ûd Hadisinin Şerhi] 229

(20.) BÂB: SÂLİH BİRİNİN KABRİNİN YANINDA ALLAH'A İBADET ETMEKTEN ŞİDDETLE SAKINDIRMA İLE İLGİLİ GELEN DELİLLER; ONA İBADET ETSE NASIL OLUR?! 230

Birinci Mesele: "Sâlih Birinin Kabrinin Yanında İbadet Etme" Meselesini Tasvir Etmek: 232

İkinci Mesele: Konu Başlığının Tahlili 233

Üçüncü Mesele: Kabirlerin Yanında İbadet Yapmanın Tevhid İle Alakası Nedir? 234

Dördüncü Mesele: Yukarıda Geçen Suretlerde Kılınan Namazın Hükmü Nedir? 234

I. Birinci Suret: Kabirlerin Ya Da Kabrin Yanında Namaz Kılmak 234

II. İkinci Suret: Kabir Ya Da Kabirler Üzerine Bina Edilmiş Mescidde Namaz Kılmak 235

III. Üçüncü Suret: Kendinde Kabrin Bulunduğu Mescidde Namaz Kılmak; Ancak Bu Surette Mescit Kabirden Önce Yapılmıştır. 235

IV. Mesele: Kabir Müstakil Bir Odada İse Hüküm Ne Olur? 236

V. Mesele: Kabir Kıble Tarafında İse Hüküm Ne Olur? 236

VI. Mesele: Sonradan Yapılan Yıkılır; İster Mescid Kabir Üzerine İnşa Edilmiş Olsun İsterse Kabir Sonradan Mescide Bina Edilsin; Bunu Kim Yıkacak? 236

[Ümmü Seleme Hadisinin Şerhi] 237

I. Kiliseye Girmenin Hükmü Nedir? 237

I.ı. Birinci Suret: [Namaz Kılmak ve İbadet İçin Girmek] 237

[I.II. İkinci Suret: Turistlik ve Dünyalık Amacı İle Girmek] 237

[I.ıII. Üçüncü Suret: Davet İçin Girmek] 238

[Âişe Hadisinin Şerhi] 238

I. Rasûlullah *(Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)*'in Kabrindeki Müşkil ve Kabrinin Mescidde Olması: 240

II. Mescid-i Nebevî'de Namaz Kılmak Neden Engellenmiyor? 241

III. Rasûlullah *(Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)*'in Hücresinin Arkasında Namaz Kılmayı Kasteden Kişinin Hükmü Nedir? 241

IV. Ölüleri Evine Defnetmenin Hükmü Nedir? 241

[Cündeb Bin Abdullah El-Becelî Hadisinin Şerhi] 242

[İbn Teymiyye'nin Sözünün Şerhi] 243

I. Mescidlerin Vakfedilmiş Olması Şart Mı? 244

[İbn Mes'ûd Hadisinin Şerhi] 245

(21.) BÂB: SÂLİHLERİN KABİRLERİNDE AŞIRIYA GİTMENİN ONLARI ALLAH'TAN BAŞKA TAPINILAN PUTLARA DÖNÜŞTÜRDÜĞÜ HAKKINDA GELEN DELİLLER 246

Birinci Mesele: Konu Başlığının Tahlili 247

İmam Mâlik'in Rivâyet Ettiği Hadisin Şerhi: 248

İbn Abbas Hadisinin Şerhi: 252
[I. Kadınların Kabir Ziyareti Yapmasının Hükmü] 252
II. Birinci Görüşün Delillerine Reddiye: 253
III. Bu Hüküm Her Kabirde mi Böyle? 253
İkinci Mesele: İmam Ahmed'in Rivayetinde "Çokça Ziyaret Eden" Mânasına Gelen "زَوَّارَات/Zevvârât" Lafzı Gelmiştir Ki Bu Mübalağa Vezinlerindenir. 254

(22.) BÂB: MUSTAFÂ *(SALLALLÂHU ALEYHİ VE SELLEM)*'İN TEVHİDİ KORUMASI VE ŞİRKE ULAŞTIRAN BÜTÜN YOLLARI KAPATMASI İLE İLGİLİ GELENLER 256

Allah Teâlâ'nın "Andolsun Ki Size İçinizden Öyle Bir Peygamber Geldi Ki…" *(Tevbe, 128)* Kavlinin Beyânı 257
Ebû Hureyre Hadisinin Şerhi: 258
[I. Rasûlullah'ın *(Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)* Kabrini Ziyaret Etmek] 259
[I.ı. Bid'at Olan Ziyaret] 260
I.II. Mubah Ziyaret: 261
Rasûlullah'a Salât ve Selâmın Ulaşmasının Vesileleri Nelerdir? 263
I. Mesele: Salât ve Selamlar Ne Zaman Arz Edilir? 264
Ali Bin Hüseyin Rivayetinin Şerhi 264
I. Rasûlullah *(Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)* Kabrinde Diri Midir? 266
II. Mesele: [Rivayette Geçen Bir Kapalılık Hakkında] 267

(23.) BÂB: BU ÜMMETİN BİR KISMININ PUTLARA TAPACAĞI HAKKINDA GELENLER 269

Musannifin Bu Bâbdaki Hedefi 272
I. "Şeytan Arap Yarımadası'nda Namaz Kılanların Kendisine Kulluk Yapmalarından Ümidi Kesti" Hadisinin Açıklaması: 272
Birinci Âyet: "Kendilerine Kitaptan Bir Pay (İlim) Verilenleri Görmüyor Musun? Onlar Cibte ve Tâğûta İman Ediyorlar…" *(Nisâ, 51)*. 273
I. Âyetin Konuyla Münasebeti: 274
İkinci Âyet: "…Onlar, Allah'ın Lanet Ettiği ve Gazabına Uğrattığı, İçlerinden Maymunlar ve Domuzlar Çıkardığı Kimseler İle Tâğûta Tapan Kimselerdir." *(Mâide, 60)*. 274
Üçüncü Âyet: "…Onların İçlerinde Üstünlük Sağlayanlar Dediler Ki: 'Mutlaka Onların Üzerine Bir Mescid Yapmalıyız.'" *(Kehf, 21)*. 276
Ebû Saîd El-Hudrî'nin Hadisi: 277
I. Kâfirlere Tâbi Olma İki Çeşittir: 278
Sevbân'ın Hadisi: 279

(24.) BÂB: SİHİR HAKKINDA GELEN RİVÂYETLER 284

Birinci Mesele: Sihrin Tarifi 286

İkinci Mesele: Sihrin Çeşitleri 287
Üçüncü Mesele: Sihrin Hükmü 289
Dördüncü Mesele: Sihirbazın Hükmü 290
I. Şeytanî Sihri Öğrenmenin Hükmü: 290
II. Şeytanlardan Olmayan İllüzyonistlik ve Değişik Şeylerle Yapılan Sihrin Hükmü Nedir? 291
Beşinci Mesele: Ehl-i Sünnet Ve'l-Cemaat'in Sihir Hakkındaki Mezhebi 291
Altıncı Mesele: Sihirbaz Kendisi Beşer Olduğu Halde Beşerin Gücü Takatinde Olmayan Bu İşleri Nasıl Yapabiliyor ve Sihir Kimin Amelidir; Sihirbazın Mı, Yoksa Şeytanın Mı? 292
Yedinci Mesele: Sihirbaza Gitmenin Hükmü 292
Sekizinci Mesele: Cin İle Sihirbazın Arasındaki Alaka Nedir? 294
Dokuzuncu Mesele: Nebî *(Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)*'e Sihir Yapıldı Mı? 294
I. Rasûl Olduğu Halde Ona Nasıl Sihir Yapılabildi? 294
II. Lebîd'in Rasûlullah *(Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)*'e Yaptığı Sihrin Yöntemi Neydi? 295
III. Sihir Rasûlullah *(Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)*'Den Nasıl Çözüldü? 295
Onuncu Mesele: Korunmak Amacıyla Sihir Öğrenmenin Hükmü Nedir? 295
[Allah Teâlâ'nın; "…Andolsun, Onu Satın Alanın Âhirette Bir Payı Olmadığını Biliyorlardı…" *(Bakara, 102)* Kavlinin Beyânı] 297
[Allah Teâlâ'nın "…Cibt ve Tâğûta İman Ederler…" *(Nisâ, 51)* Kavlinin Beyânı] 298
[Ebû Hureyre Hadisinin Şerhi] 299
On İkinci Mesele: Sihirbazın Cezası Dinden Çıktığından Dolayı Mıdır, Yoksa Had Cezası Bâbından Mıdır? 303
On Üçüncü Mesele: Sihirbazın Öldürülmesi Vâcip Midir? 303
On Dördüncü Mesele: Sihirbaz Tevbe Ettirilir mi? 304
[Becâle Bin Abde'nin Rivayeti] 304
[Hafsa'nın Rivayeti] 305
On Beşinci Mesele: Birinin Kendini Bıçakla Yaralaması Ya Da Ateşe Giriyormuş Gibi Göstermesi Hayalî Sihirlerdendir 306
On Altıncı Mesele: Hârût ve Mârût İle Alakalı Meseleler 306
On Yedinci Mesele: Sihirbazın Kendisiyle Tanındığı Alâmetler 306
On Sekizinci Mesele: Sihirbazı Cezalandırma Yetkisi Kime Aittir? 307
On Dokuzuncu Mesele: Sihirbazın, Sihri İle Birini Öldürdüğü Sabit Olursa Onun Da Hükmü Öldürülmektir 307
I. Bazılarının Bir Adam Etrafına Toplanıp Onu Parmakları İle Kaldırmalarının Hükmü: 307

(25.) BÂB: SİHİRDEN OLAN BAZI ŞEYLERİN BEYÂNI 308

[İbn Abbas Hadisinin Şerhi] 312
[Ebû Hureyre Hadisinin Şerhi] 314

[İbn Mes'ûd Hadisinin Şerhi] 315
[İbn Ömer Hadisinin Şerhi] 316
[I. Beyanın Çeşitleri] 316
[II. Diğer Sihir Çeşitleri] 317
[III.] Çekici Olan Bazı Şeylere Sihir Denir Mi, Ya Da Hoşuna Giden Bir Söze "Bu Sihirdir'' Denir mi? 317

(26.) BÂB: KÂHİN VE BENZERLERİ HAKKINDA GELENLER 318

Birinci Mesele: Kâhinin Tarifi 320
İkinci Mesele: Gaybtan Haber Vermede Kâhinin Kaynağı Nedir? 321
Üçüncü Mesele: Gaybtan Haber Veren Herkes "Kâhin'' Diye İsimlendirilir mi? 322
I. Güneş ve Ay'ın Tutulmasından Haber Vermenin Durumu Nedir? 322
II. Kıyâfe İlmi: 322
Dördüncü Mesele: Gaybın Kısımları 323
Beşinci Mesele: Kâhinin Tarifi İle Diğerinin Tarifini Karşılaştırma 324
[Birinci Hadis: "Her Kim Falcıya Gidip Ona Bir Şey Sorup Sonra Da Onu Takdirlerse, Onun Kırk Gün Namazı Kabul Edilmez.''] 324
I. Falcıya Soru Sormak İki Kısımdır: 325
[İkinci Hadis/Ebû Hureyre Hadisi: "Her Kim Kâhine Gidip Söylediklerini Tasdik Ederse, Muhammed'e *(Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)* İneni İnkâr Etmiştir.''] 326
I. Kâhini Tasdiklemenin Kaidesi Üç Şeydir: 327
II. Mesele: Kâhinin Hükmü: 329
[Üçüncü Hadis: "Her Kim Falcıya Ya Da Kâhine Gider, Söylediklerini Tasdiklerse Muhammed'e *(Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)* İneni İnkâr Etmiştir.''] 329
[Dördüncü Hadis/İmrân Bin Husayn Hadisi: "Kuş Uçuran Ya Da Kendisi İçin Uçurulan, Kâhinlik Yapan Ya Da Kendisi İçin Yapılan, Sihir Yapan Ya Da Kendisi İçin Yapılan Bizden Değildir… "] 331
[İbn Abbas'n Sözünün Şerhi] 333

(27.) BÂB: NÜŞRE/SİHİR ÇÖZME HAKKINDA GELENLER 335

Birinci Mesele: Nüşrenin (Sihir Bozma) Tarifi 336
İkinci Mesele: Sihrin Sihirlenmiş Kişiye Nasıl Girdiği Hakkında 337
Üçüncü Mesele: Dokunmanın Çeşitleri 337
Dördüncü Mesele: Zaman İtibarı İle Dokunmanın Çeşitleri 338
Beşinci Mesele: Bir İnsana Cinlerin Dokunduğunu Nasıl Anlarız? 338
Altıncı Mesele: Cin Dokunmasının Genel Sebepleri 339
Yedinci Mesele: Dokunma Vakitleri 340
Sekizinci Mesele: Cin İnsana Nasıl Girer Ya Da Bir Cisim Diğer Bir Cismin İçine Nasıl Geçer? 341
Dokuzuncu Mesele: Dokunma İşini Kim Yapıyor? 341

Onuncu Mesele: Memsûs (Cin Musallat Olmuş) Olanı Tedavi Etmenin Hükmü Nedir? 342
On Birinci Mesele: (Memsûs) Cin Musallat Olmuş Kişinin Tedavi Olmasının Hükmü 343
On İkinci Mesele: Şer'î Sihir Çözümü Karşılığında Ücret Almanın Hükmü Nedir? 343
On Üçüncü Mesele: Kişide Nazar Olmasıyla, Cin Çarpması Arasındaki Fark Nedir? 343
[Câbir Hadisinin Şerhi] 344
[Katâden'in Eserinin Şerhi] 346
I. Sihirde Bağlama İşi Nasıl Gerçekleşir? 348
II. Mesele: Cinin Çarptığı Kişiyi Tedavi Etmenin Yolları Nelerdir? 349
[II.ı. Kur'ân İle Tedavi Yollarında Müstehap Olan Şeyler:] 350
[Hasan'ın "Sihri Sadece Sihirbaz Çözer" Sözünün Şerhi] 352
[İbnu'l-Kayyim'in Nüşre Tarifinin Şerhi] 352
I. Sihri Çözmek İçin İbnu'l-Kayyim'in Zikrettiği Tedavi Şekilleri: 353

(28.) BÂB: UĞURSUZLUK HAKKINDA GELENLER 354

Birinci Mesele: Uğursuzluğun (طِيَرَة) Tarifi 356
İkinci Mesele: [Şer'î Tarifin Lügat Mânasından Daha Geniş Olduğu] 357
Üçüncü Mesele: Uğursuzluğun Kısımları 357
Dördüncü Mesele: Şer'î Tarifin Şerhi 358
I. Uğursuzluk Bâbından Olan Gerçek Hayattaki Bazı Şeyler Vardır: 358
II. Mesele: Tehlikeli Yerlerden Uzaklaşmak Uğursuzluktan Mıdır, Aynı Şekilde Tehlikeli Yerlere Yolculuk Yapmak Uğursuzluktan Mıdır? 359
[Birinci Âyet: "...İyi Biliniz Ki Onların Uğursuzluğu Allah Katındandır. Ancak Çoğu Bunu Bilmez." *(A'râf, 131)*] 360
I. Âyetin Konuya Delil Olduğu Taraf: 361
II. Mesele: Şahısları Uğurlu Veya Uğursuz Saymanın Hükmü? 361
[İkinci Âyet: "Elçiler Dediler Ki: Uğursuzluğunuz Kendinizdendir..." *(Yâ-Sîn, 19)*] 364
[Ebû Hureyre Hadisinin Şerhi] 364
I. Mesele: Tehlikeli Yerlerden Gitmek Vâcip Midir? 366
[Enes Bin Mâlik Hadisinin Şerhi] 369
[Urve Bin Âmir Hadisinin Şerhi] 370
[İbn Mes'ûd Hadisinin Şerhi] 371
[İbn Amr Hadisinin Şerhi] 372

(29.) BÂB: MÜNECCİMLİK HAKKINDA GELENLER 374

Birinci Mesele: Müneccimliğin [التَّنْجِيم] Tarifi 375
İkinci Mesele: Müneccimliğin Kısımları 375

Üçüncü Mesele: Te'sîr İlminin Kısımları 375
Dördüncü Mesele: Müneccimliğin İkinci Çeşidi: 377
Beşinci Mesele: [Bazı Burç ve Astroloji Dergileri Hakkında] 378
Altıncı Mesele: [Müneccimlerin Te'sîr İlmi Hakkındaki Bâtıl İstidlâlleri] 379
Yedinci Mesele: Yağmurun Yağması Veya Rüzgârın Esmesi Beklentisi İle Verilen Hava Raporları Haberlerinin Hükmü Nedir? 380
Sekizinci Mesele: Astrologlara ve Coğrafyacılara Karşı Konumumuz Ne Olmalı? 380
Dokuzuncu Mesele: Yıldız ve Gezegenlerin Hayat Üzerinde Bir Etkisi Var Mı, Yoksa Bunların Tesiri Nefyedilip Bunun Te'sîr İlmi Bâbından Olduğu Mu Söylenir? 381
[I. Ay'ın Tesiri:] 381
[I.ı.] Birinci Kısım: Şer'an ve Kaderî Olarak Sabit Olan Eser: 381
[I.II.] İkinci Kısım: Bu, Ay'ın Ma'nevî Etkileridir: 383
Onuncu Mesele: Güneş'in Hayat Üzerindeki Etkisi 383
I. Birinci Kısım: Hakiki Etkileri: 383
II. İkinci Kısım: Zannî ve Mesnetsiz Etkileri: 384
On Birinci Mesele: 384
[I. Kendilerine "Güneş'in Kulları" Denen Bitkiler Hakkında Bir Tenbîh] 385
[Katâde'nin Sözünün Şerhi] 386
On İkinci Mesele: Katâde'nin Menhecine Bir Bakış 388
[Ebû Mûsâ Hadisinin Şerhi] 389
On Üçüncü Mesele: Sıla-i Rahim Yapmanın ve Kesmenin Sınırı Nedir? 391
I. Sıla-i Rahmin En Alt Sınırı: 391
II. Sıla-i Rahmin Çeşitleri: 392
On Dördüncü Mesele: Müneccimin Cezası 393
On Beşinci Mesele: Müneccimin Hükmü 393
On Altıncı Mesele: Müneccime Gitmenin Hükmü 393

(30.) BÂB: YILDIZLARLA YAĞMUR YAĞMASINI İSTEME HAKKINDA GELENLER 394

Birinci Mesele: Musannifin Bu Bâbdan Maksadı 395
İkinci Mesele: Bu Bâbın Önceki Bâbla Alakası 396
Üçüncü Mesele: Başlığın Şerhi 396
Dördüncü Mesele: Yıldızlarla Yağmur Yağmasını İstemenin Hükmü 396
Beşinci Mesele: Havanın Isınması-Soğuması ve Rüzgârın Esmesi Gibi Hava Değişikliklerini Yıldıza Nispet Etmenin Hükmü De Yağmurun Hükmü İle Aynı Mıdır? 398
Altıncı Mesele: Yağmurun Yağmasını Yıldıza Değil De Yaz, Kış Veya İlkbahar Gibi Zamanlara Nispet Etmenin Hükmü Nedir? 399

Yedinci Mesele: "Allah'ın İzniyle Yıldız Yağmurun Yağmasının Sebebidir" Demenin Hükmü Nedir? 399
Sekizinci Mesele: [Yağmurun Yağmasını Sevdiği Ya Da Değer Verdiği Birinin Gelmesine Bağlamak] 399
Dokuzuncu Mesele: Güneşin Doğması, Rüzgârın Esmesi Gibi Mevsimsel Değişiklikler Yağmurun Yağmasına Sebep Midir? 400
Onuncu Mesele: Şayet İnsan Âdeten Yağmurun Yağdığı Kapalı Bir Hava Görse ve "Bu Karinelere Dayanarak Yağmurun Yağmasını Bekliyorum" Dese Bunun Hükmü Nedir? 400
On Birinci Mesele: Bazı Takvimlerde "Filan Yıldız Doğruyu Gösterir, Filan Yıldız da Biraz Yanıltır" Gibi Lafızları Belli Yıldızlara Kullanırlar; Bu Gibi Cümleleri Kullanmanın Hükmü Nedir? 401
On İkinci Mesele: "Rızkınızı Yalanlamanızdan İbaret mi Kılıyorsunuz?" (Vâkı'a 82) Âyetinin Tefsiri: 401
[Ebû Mâlik El-Eş'arî Hadisinin Şerhi] 402
I. Birinci Mesele: "أَرْبَعٌ فِي أُمَّتِي/***Ümmetimde Dört Şey…***" Sözü: 403
II. İkinci Mesele: "أُمَّتِي/***Ümmetim…***" Sözü: 403
III. Üçüncü Mesele: "مِنْ أَمْرِ الْجَاهِلِيَّةِ/…Câhiliye İşlerindendir…" Sözü: 403
III.I. Bu Câhiliye'nin Hâline Mi, Yoksa Zamanına Mı Olan Nispettir? 403
[IV. Dördüncü Mesele: "لَا يَتْرُكُونَهُنَّ/***…Onu Terk Etmeyecekler…***" Sözü:] 404
[IV.I.] Ümmetin Her Ferdi Bu Dört Şeye Düşecek mi? 404
[V. Câhiliye İşlerinden Olan Dört Şeyden İlki: الْفَخْرُ بِالْأَحْسَابِ/Geçmişlerle-Soylarla Övünmek:] 404
[VI.] İkinci Câhiliye İşi: الطَّعْنُ فِي الْأَنْسَابِ/Nesepleri Yaralamak: 405
[VII.] Câhiliye'nin Üçüncü İşi: الِاسْتِسْقَاءُ بِالنُّجُومِ/Yıldızlarla Yağmur İstemek: 405
[VIII.] Câhiliye'nin Dördüncü İşi: النِّيَاحَةُ/Ağıt Yakmak: 406
[Zeyd Bin Hâlid Hadisinin Şerhi] 408
[İbn Abbas Hadisinin Şerhi] 412

(31.) BÂB: ALLAH TEÂLÂ'NIN "İNSANLARDAN ÖYLESİ DE VARDIR Kİ ALLAH'TAN BAŞKASINI O'NA DENK TUTARLAR. ALLAH'I SEVER GİBİ ONLARI SEVERLER…" (BAKARA, 165) KAVLİ HAKKINDA 413

Birinci Mesele: Bu Bâbın İsmi Nedir? 415
İkinci Mesele: [Bu ve Bundan Sonra Gelen Altı Bâb Hakkında] 415
Üçüncü Mesele: [Bu Bâbın Muhtevası] 415
Dördüncü Mesele: Muhabbetin (Sevginin) Tarifi 415
Beşinci Mesele: Sevginin Çeşitleri ve Sevginin Ne Zaman Şirk Olacağı 416
I. Birinci Çeşit: Şirk Olan Sevgi: 416
II. İkinci Çeşit: Küfür Olan Sevgi: 416
III. Üçüncü Çeşit: Aslında Câiz Olan Sevgi: 416

IV. Dördüncü Çeşidi: Haram Olan Sevgi: 417
Altıncı Mesele: Şayet Sevgi Mekruh Şeyleri Yapmaya ve Müstehap Şeyleri Terk Etmeye Sevk Ediyorsa Hükmü Nedir? 418
Yedinci Mesele: Günahları Sevmek Haram Bâbından Mıdır, Yoksa Şirk Bâbından Mıdır? 419
Bâbın Âyeti: "İnsanlardan Öylesi De Vardır Ki Allah'tan Başkasını O'na Denk Tutarlar. Onları, Allah'ı Sever Gibi Severler..." *(Bakara, 165)*. 419
I. Âyetin Konu İle Münasebeti: 420
Bâbın Diğer Âyeti: "De Ki: Eğer Babalarınız, Oğullarınız, Kardeşleriniz, Eşleriniz, Aşiretiniz, Elde Ettiğiniz Mallar, Durgunluğundan Korktuğunuz Ticaret v e Hoşlandığınız Evler..." *(Tevbe, 24)*. 420
I. Âyetin Nüzûl Sebebi: 421
II. Mesele: Bu Sevgi Ne Zaman Haram Olur? 421
III. Mesele: Hristiyan Olan Eşin Sevgisi Ya Da Kâfir Olan Kardeşin Sevgisinin Hükmü Nedir? 421
[Enes Bin Mâlik Hadisinin Şerhi] 423
I. Bu Hadisin Konu İle Olan Münasebeti: 425
[Enes Bin Mâlik'ten Gelen Diğer Hadisin Şerhi] 425
I. Kişileri Sevmenin Mertebeleri: 427
II. Küfrü Kerih Görmenin Suretleri Dörttür: 428
III. Mesele: Dövülme ve Öldürülme De Ateşe Atılmaktan Sakınmak Gibi mi? 428
IV. Mesele: Allah ve Rasûl'ünün Sevgisi Onların Dışındakilerin Sevgisine Eşit Olursa Ne Olur? 429
[İbn Abbas'ın Sözünün Şerhi] 429
I. Ebû Ümâme'nin Hadisinin Şerhi: ***"Her Kim Allah İçin Sever, Allah İçin Kızar, Allah İçin Verir, Allah İçin Engellerse Muhakkak İmanını Tamamlamıştır."*** 430
II. Mesele: Müslümana Buğz Etmenin/Kızmanın Hükmü Nedir? 431

(32.) BÂB: ALLAH TEÂLÂ'NIN "ŞÜPHESİZ Kİ BU YALNIZ ŞEYTANDIR. DOSTLARINI KORKUTUR. O ŞEYTANIN DOSTLARINDAN KORKMAYIN. EĞER MÜ'MİNLER İSENİZ BENDEN KORKUN." (ÂL-İ İMRÂN, 175) KAVLİ HAKKINDA 433

Birinci Mesele: Musannif Korku Bâbını Neden Sevgi Bâbından Sonra Zikretti? 435
İkinci Mesele: Korkunun Tarifi 435
Üçüncü Mesele: Sevgi Tarafı Mı Ağır Basar, Yoksa Korku Tarafı Mı? 435
Dördüncü Mesele: Faydalı Korku Hangisidir? 435
Beşinci Mesele: Korkunun Kısımları ve Onun Tevhid İle Olan Bağı 435
Altıncı Mesele: Bâb Başlığının Şerhi: 437
İkinci Âyet: "Allah'ın Mescidlerini Ancak Allah'a ve Âhiret Gününe İman Edip, Namaz Kılıp, Zekât Verip ve Allah'tan Başka Hiçbir Şeyden Korkmayan İmar Eder." *(Tevbe, 18)*. 439

Üçüncü Âyet: "İnsanlardan Öyle Kimseler Vardır Ki 'Allah'a İman Ettik' Derler. Allah Yolunda Eziyet Edildiklerinde İnsanların Fitnesini Allah'ın Azabı Gibi Sayarlar." *(Ankebût, 10)*. 439
Yedinci Mesele: Her Eziyet Muteber Midir? 440
[I. Eziyetin Mertebeleri] 440
[II.] İkrah Hakkında Bazı Meseleler: 441
[II.ı.] Birinci Mesele: Görevden Alınma, Kendisine Vâcip Olan Şeyi Terk Etmesi İçin Bir Özür Müdür? 441
[II.II.] İkinci Mesele: Şeytanlardan Korkmak Da İnsanlardan Korkmak Gibidir: 441
[II.ıII.] Üçüncü Mesele: Âcizden Korkmak: 442
[II.IV.] Dördüncü Mesele: Tehdit Edilmek Özürden (İkrahtan) Sayılır Mı? 442
[II.v.] Beşinci Mesele: Ölüden Korkmak: 442
[III.] Mesele: İnsanların Önünde Konuşmaktan Korkmanın Hükmü? 442
[IV.] Mesele: İnsanın Kendisine Vâcip Olan Bir Şeyi Terk Etmesi Şirk Olan Korku Kısmından Mıdır? 442
[Ebû Saîd El-Hudrî Hadisinin Şerhi] 444
[Âişe Hadisinin Şerhi] 445

(33.) BÂB: ALLAH TEÂLÂ'NIN "EĞER MÜ'MİNLER İSENİZ YALNIZ ALLAH'A TEVEKKÜL EDİN." (MÂİDE, 26) KAVLİ HAKKINDA 448

Birinci Mesele: Tevekkülün Tarifi 449
I. Tevekkül Birkaç Kısma Ayrılır: 449
I.ı. Birinci Kısım: Allah'tan Başkasının Güç Getiremeyeceği Konularda Mahluka Tevekkül Etmek: 449
I.II. İkinci Kısım: Mahlukun Güç Getirdiği Konularda Mahluka Tevekkül Etmek: 450
I.ıII. Üçüncü Kısım: "Câiz Vekalet'' Ya Da "Yardımcı Edinme'' Diy e İsimlendirilir: 451
I.IV. Dördüncü Kısım: Ölülere ve Gâiblere İtimat Etmek: 451
II. "Sana Tevekkül Ettim'' Veya "Dayanağım Sensin'' Gibi Zikredilen Lafızların Hükmü Nedir? 451
III. Mesele: Kişinin Kendi Nefsine İtimat Edip, Güvenmesi: 452
Birinci Âyet: "…Eğer Mü'minler İseniz Yalnız Allah'a Tevekkül Edin." *(Mâide, 26)*. 453
İkinci Âyet: "Müminler O Kimselerdir Ki Allah Anıldığında Kalpleri Ürperir. O'nun Âyetleri Kendilerine Okunduğu Zaman Bu Onların İmanlarını Artırır. Onlar Yalnızca Rablerine Güvenirler." 454
Üçüncü Âyet: "Ey Nebî! Allah Sana Yeter. Mü'minlerden Sana Tâbi Olanlara Da Yeter." 454
Dördüncü Âyet: "…Kim Allah'a Tevekkül Ederse, O Ona Yeterlidir… 455
İbn Abbas Hadisinin Şerhi 456

(34.) BÂB: ALLAH TEÂLÂ'NIN "YOKSA ALLAH'IN TUZAĞINDAN EMİN Mİ OLDULAR? ZİYANA UĞRAMIŞ KAVİMDEN BAŞKASI ALLAH'IN TUZAĞINDAN EMİN OLAMAZ." (A'RÂF 99) KAVLİ HAKKINDA 458

Birinci Mesele: [Tuzağın/Mekr'in Tarifi] 459
I. "Allah'ın Mekr'i (Tuzağı)'' İfadesinin İki Tefsiri Vardır: 459

İkinci Mesele: Tuzak Kurmak Mezmum Bir Şey Olduğu Halde Allah Teâlâ Nasıl "Tuzak Kuran'' Olarak Vasıflandırılır? 460

Üçüncü Mesele: Allah'ın Tuzağından Emin Olmanın Hükmü ve Bunun Tevhid İle Olan Alakası 460

Birinci Âyet: "Yoksa Allah'ın Tuzağından Emin mi Oldular? Ziyana Uğrayan Kavimden Başkası Allah'ın Tuzağından Emin Olamaz." *(A'râf, 99).* 460

Dördüncü Mesele: Korku Yerleri 461

İkinci Âyet: "Dedi Ki: Rabbinin Rahmetinden Ancak Sapmış Olanlar Ümit Keser." *(Hicr, 56).* 462
I. Bir Fâide: Ehl-i Sünnet Ve'l-Cemaat'in Mezhebine Göre Rahmet İki Mânaya Gelir: 462
II. Âyetin Konu İle Münasebeti: 463

[İbn Abbâs Hadisinin Şerhi] 463
I. Hadisin Derecesi: 463
[II. Hadiste Zikredilen Büyük Günahlar Hakkında:] 464
III. Hadisin Konuyla Münasebeti: 465

[İbn Mes'ûd Hadisinin Şerhi] 465
I. Mahalli İtibariyle Kunût (Ümit Kesmek) İki Kısımdır: 466
II. Bir Mesele: Normal Olmayan (Olması Zahiren Mümkün Görünmeyen) Şeyleri İnkâr Eden Ya Da Şaşıran Kişinin Hükmü: 466
III. Hadisin Konu İle Münasebeti: 467
IV. Hadisin Derecesi: 468

(35.) BÂB: ALLAH'IN KADERLERİNE (TAKDİRLERİNE) SABIR İMANDANDIR 469

Birinci Mesele: Sabrın Tarifi 470

İkinci Mesele: [Burada Zikredilen Sabrın Mânası] 471

Üçüncü Mesele: Sabrın Kısımları 471

Dördüncü Mesele: Bu Kısımların; Mahal ve İnsanın Kendi Nefsi İtibariyle Olduğu 471

Beşinci Mesele: [Kadere Sabretmek İle Razı Olmak Arasındaki Fark] 472

Altıncı Mesele: İnsanın Musibetlere Karşı Duruşu 472

Yedinci Mesele: Allah'ın Kaderinden; Hüküm/Kazâ Mı, Yoksa Takdir Edilen Mi Kastedilir? 473

Sekizinci Mesele: Allah'ın Kaderlerine Sabretmek İki Kısımdır 473

[Allah Teâlâ'nın "…Kim Allah'a İman Ederse Kalbini Hidayete Erdirir…"
(Teğâbun, 11) Kavlinin Tefsiri] 473
[Alkame'nin Sözünün Şerhi] 474
I. Bir Mesele: Hastanın Şikâyeti Sabra Münâfî Midir? 475
II. Bir Mesele: İnlemenin Hükmü: 475
[Ebû Hureyre Hadisinin Şerhi] 475
I. Bu Hadiste Geçen "Küfür" İfadesinden Maksat Nedir? 476
II. Hadisin Konu İle Münasebeti: 477
[İbn Mes'ûd Hadisinin Şerhi] 477
[Enes Hadisinin Şerhi] 478
I. Bunda Birkaç Mesele Vardır: 478
II. İkinci Mesele: Musibetler Günahların Kefâreti Midir Yoksa Dereceleri Mi Yükseltir? 479
[Enes Radıyallâhu Anhu'dan Gelen Diğer Hadisin Şerhi] 481
(36.) BÂB: RİYÂ HAKKINDA GELENLER 484
Birinci Mesele: Riyanın Tarifi 485
İkinci Mesele: Riyanın Hükmü ve Kısımları 485
Üçüncü Mesele: Amele Riyadan Başka Bir Şey Karışırsa Ne Olur? 486
Dördüncü Mesele: Ameli Bitirdikten Sonra Kendisine Riya Bulaşırsa Ne Olur? 486
Beşinci Mesele: Amel İşleyenin Bir Kastı/İradesi Olmadan Amelinden Dolayı İnsanların Onu Övmesi Ameli Riyaya Sokar Mı? 487
Altıncı Mesele: İnsanlardan Dolayı Ameli Terk Etmek Riya Mıdır? 487
Yedinci Mesele: Âlim Ya Da Bir İlim Talebesinin Kendi Âdetinden Olmayan Bir Ameli İnsanlar Örnek Alsın Diye Yapması Riya Mıdır? 488
Sekizinci Mesele: Kişinin, Bir Ameli Ayıplanmamak İçin Terk Etmesi Veya Yapmasının Hükmü 488
Dokuzuncu Mesele: Riyanın Sadece Sâlih Amellere Özel Olduğu 489
Onuncu Mesele: Sâlih Amel İşleme Âdeti Olmayan Birinin, Yanında Sâlih Amel İşleyen Kişileri Görüp Onlarla Beraber Sâlih İşlemesi Riyadan Mıdır? 489
On Birinci Mesele: Tek Başına Namaz Kılınca Kısa Kılıp, İmamlık Yaptığında Namazı Uzatanın Hükmü Nedir? 490
On İkinci Mesele: Kişinin Sâlih Amellerinden Sorulduğunda Cevap Vermesi Riyadan Mıdır? 490
On Üçüncü Mesele: İnsanları Harekete Geçirmek ve Onlara Fayda Vermek İçin Sâlih Amelini Anlatmanın Hükmü Nedir? 490
On Dördüncü Mesele: Ebû Mûsâ El-Eş'arî'nin (Ra.) "Senin Dinlediğini Bilseydim Daha Güzel Okurdum." Sözünün Açıklaması 491
On Beşinci Mesele: Kişinin, Nazar Değmesinden Korktuğu İçin Kur'ân'ı Güzel Okumayı ve Başka Sâlih Amelleri Terk Etmesi Riyaya Girer mi? 491

On Altıncı Mesele: Kişinin, Nazardan Korktuğu İçin Kur'ân'dan Ya Da Sünnet'ten Ne Kadar Ezberi Olduğunu Söylememesi Riyaya Girer mi? 491
On Yedinci Mesele: Günahın İnsanlardan Dolayı Terk Edilmesi Riyadan Mıdır? 492
Allah Teâlâ'nın "De Ki: Ben De Ancak Sizin Gibi Bir İnsanım. Bana 'Sizin İlahınız Ancak Tek Bir İlahtır' Diye Vahyolunuyor." *(Kehf, 110)* Kavlinin Tefsiri 493
I. Âyetin Konuyla Münasebeti: 493
[Ebû Hureyre Hadisinin Şerhi] 494
[Ebû Saîd Hadisinin Şerhi] 495
[I. Deccâl Şu An Mevcut Mudur?] 496

(37.) BÂB: İNSANIN AMELİYLE DÜNYAYI İRADE ETMESİNİN ŞİRKTEN OLDUĞU 499

Birinci Mesele: İnsanın Sâlih Ameliyle Dünyayı İrade Etmesinin Hükmü Nedir? 500
İkinci Mesele: Dünya İçin Yapılan Sâlih Amellere Misaller: 501
Üçüncü Mesele: Riya Mı Yoksa Dünya İçin Amel Etmek mi Daha Tehlikelidir? 501
[Allah Teâlâ'nın "Kim Dünya Hayatını ve Onun Süsünü İsterse, Biz Orada Onlara Yaptıklarının Karşılığını Tam Olarak Veririz…" *(Hûd, 15-16)* Kavlinin Tefsiri] 501
Dördüncü Mesele: Dünyayı İstemenin Amele Etkisi Nedir? 504
Beşinci Mesele: Birisi "Bu Âyet Kâfirler Hakkındadır, Müslümanlara Nasıl İndirgendi'' Derse? 504
Altıncı Mesele: İbadetlerin Dünyevî Yönlerine Odaklananlar Hakkında 504
Yedinci Mesele: Dünyevî Amellerle Dünyalıkları Talep Etmenin Hükmü 504
Bâbın Hadisi: "Dinarın Kulu Helak Oldu, Dirhemin Kulu Helak Oldu…'' 505
I. Bir Mesele: [Sadece Dünyalık İçin Şer'î İlim Okumanın ve Dünyalık Beklentiyle Mescid Yapmanın Hükmü] 509
II. Bir Mesele: Bazı Hadislerde ("Kim Ömrünün Uzamasını İstiyorsa Sıla-i Rahim Yapsın'' Hadisi Gibi) Sâlih Amellere, Dünyalık Kazanımlarla Beraber Teşvik Edilmesi Hakkında 510
III. Bir Mesele: Geçen Derse Dipnot [Ücret Karşılığında Kur'ân Öğretmenin Hükmü] 510
IV. Bir Mesele: Kişinin, Allah'ın Rızasını Ümit Ederek Yaptığı Bir Amele Sonradan Dünyalık İsteği Gelirse Hükmü Ne Olur? 511
V. Bir Mesele: Kişinin Sâlih Ameli Karşılığında Dünyalık Hediye Verilmesinin Hükmü Nedir? 511

(38.) BÂB: ALLAH'IN HELÂL KILDIKLARINI HARAM, HARAM KILDIKLARINI DA HELÂL KILMA HUSUSUNDA ÂLİMLERE VE YÖNETİCİLERE İTAAT EDENLER ONLARI RABLER EDİNMİŞTİR. 512

Birinci Mesele: [Âlim ve Emir Sahiplerine İtaat Etmenin Onları Rabler Edinmek Olduğu] 513

İkinci Mesele: [Bâbın Konusu] 513

Üçüncü Mesele: Bâb Başlığının Şerhi 514

[I. Helâlin Haram Kılınması ve Haramın Helâl Kılınmasının Suretleri:] 514

Dördüncü Mesele: Emîr ve Âlimlere İtaat Etmenin Hükmü Nedir? 516

I. Emîr ve Âlimlere İtaatte Ele Alınması Gereken Kâideler: 517

[İbn Abbâs'ın Sözünün Şerhi] 518

Beşinci Mesele: Taklidin Hükmü 519

I. Taklidin Haram Olduğu Yerler: 519

II. Taklidin Câiz Olduğu Yerler: 519

[Ahmed Bin Hanbel'in Sözünün Şerhi] 519

I. Bu Eserin (Sözün) Konuyla Münasebeti: 520

I. İmam Ahmed'in Zikrettiği Âyetin *(Nûr, 63)* Şerhi: 521

Adî Bin Hâtim Hadisinin Şerhi 522

I. İbadet mi Daha Kapsamlıdır, İtaat Mı? 525

II. Adî Bin Hâtim'in Hadisinde Ele Alınacak Bazı Meseleler: 525

II.ı. Birinci Mesele: Hadisin Şerhinden İtaatin İki Kısım Olduğu Ortaya Çıkmıştır: 525

II.II. İkinci Mesele: Ehl-i Sünnet Ve'l-Cemaatin Âlim ve İlim Talebelerini n Delile Muhalif Olan İctihadlarının Durumu: 526

II.ıII. Üçüncü Mesele: İdarecilerin Hatalarına Karşı Duruş: 527

II. IV. Dördüncü Mesele: Onların İlimle Mi, Hevâlarıyla Mı Hükmettikleri Nasıl Bilinir? 531

II.v. Beşinci Mesele: [Bir Dipnot] 532

(39.) BÂB: ALLAH TEÂLÂ'NIN "SANA VE SENDEN ÖNCE İNDİRİLENLERE İMAN ETTİKLERİNİ İDDİA EDENLERİ GÖRMEDİN Mİ? ONLAR TÂĞÛTUN ÖNÜNDE MUHAKEME OLMAK İSTİYORLAR..." (NİSÂ, 60) KAVLİ HAKKINDA 534

Birinci Mesele: Bu Bâbın Konusu 536

İkinci Mesele: Bu Bâbın "Kitâbu't-Tevhîd" İle Alakası 536

Üçüncü Mesele: Başlığın Şerhi 536

Dördüncü Mesele: Allah'ın İndirdiğinin Dışındaki İle Hükmetme ve Muhakeme Olmanın Hükmü Nedir? 537

Beşinci Mesele: Allah'ın İndirdiklerinin Dışındakiler İle Hükmeden Ya Da Muhakeme Olan Ne Zaman Kâfir Olmaz? 538

Altıncı Mesele: Beşerî Kanunlarla Muhakeme Olmaya İkrah Edilen/Zorlana n Kâfir Olur Mu? 539

[Allah Teâlâ'nın "Onlara 'Yeryüzünde Bozgunculuk Yapmayın' Denildiği Zaman , Onlar 'Biz Ancak Islah Edenleriz' Derler..." *(Bakara, 11)* Kavlinin Beyânı] 539
I. Âyetin Konuyla Münasebeti: 539
[Allah Teâlâ'nın "Onlar Hâlâ Câhiliye Hükmünü Mü Arıyorlar..." *(Mâide, 50)* Kavlinin Beyânı] 540
[Abdullah Bin Amr Hadisinin Şerhi] 540
[Şa'bî'nin, Nisâ Sûresi 60. Âyetin Sebeb-i Nüzûlü Hakkındaki Sözü] 542
I. Âyetin İkinci (Diğer) Nüzûl Sebebi: 543
Bazı Meseleler: 544
I. "Uluslararası Adalet Mahkemesi" Veya Başka Uluslararası Heyetler Gibi Uluslararası Heyetlere Muhakeme Olmanın Hükmü 544
II. Ticaret Odası, İşçi ve İş Ofisi Gibi Yerlere Muhakeme Olmanın Hükmü 544
III. Davayı Şer'î Olmayan Mahkemelere Götürmek: 545
IV. Şayet Kişinin Davalısı Davayı İslâmî Olmayan Mahkemeye Götürürse ve Mahkeme De Onu Mahkemeye Gelmekle Zorunlu Tutarsa Hüküm Ne Olur? 546
V. Şeriata Muhalif Olan İdarî Nizamların Hükmü Nedir? 546
VI. Sadece Kanun Koyup Kendisi Bu Kanunla Muhakeme Olmayan ve Kendisine Bu Kanunla Hükmedilmeyen Kişinin Hükmü Nedir? 546
VII. Mesele: Şeriata Muhalif, Geçici ve Askerî Mahkemelere Muhakeme Olmanın Hükmü Nedir? 546
VIII. Mesele: Kâdı, Davalılar Arasında Beşerî Kanunlarla Hükmetmesi İçin İkrah Edilirse Hüküm Ne Olur, Mazur Görülür Mü? 547
Ix. Mesele: Şayet Biri Şöyle Derse: "Bugün Uluslararası Mahkemelere Muhakeme Olan Ancak İkrah ve Zarurette Olduğu İçin Muhakeme Olmuştur.'' Bunun Hükmü Nedir? 547

(40.) BÂB: İSİM VE SIFATLARDAN BİR ŞEYİ İNKÂR EDEN KİŞİ HAKKINDA 548

Birinci Mesele: [Bâbın Konusu] 549
İkinci Mesele: İsim ve Sıfatlardan Bir Şeyi İnkâr Edenin Hükmü Nedir? 549
I. Birinci Kısım: Yalanlama İnkârı: 549
II. İkinci Kısım: Te'vil İnkârı: 550
Üçüncü Mesele: İsim ve Sıfatları İnkâr Eden Taifeler 550
I. Birinci Taife: Eş'arîler: 550
II. İkinci Taife: Mu'tezile: 550
III. Üçüncü Taife: Cehmiyye: 551
Dördüncü Mesele: Ra'd Sûresi 30. Âyetin Şerhi 551
I. Âyetin Konuyla Münasebeti: 552
[Ali *(Radıyallâhu Anh)*'In Sözünün Şerhi] 552
[İbn Abbas Hadisinin Şerhi] 554
Ra'd Sûresi 30. Âyetin Nüzûl Sebebi: 555

(41.) BÂB: ALLAH TEÂLÂ'NIN "ONLAR ALLAH'IN NİMETİNİ BİLİRLER, ONU İNKÂR EDERLER…" (NAHL, 83) KAVLİ HAKKINDA 557

Birinci Mesele: [Bâbın Konusu] 558

İkinci Mesele: Bâbın Tercemesi 558

Üçüncü Mesele: Nimetleri Allah'tan Başkasına İzafe Etmenin Kısımları 558

Dördüncü Mesele: Nimetleri Sebeplerine İzafe Etmek Birkaç Kısımdır: 559

Beşinci Mesele: Başlığın Şerhi 560

[Mücâhid'in Bu Âyete Yaptığı Tefsir] 561

[Avn Bin Abdullah'ın Tefsiri] 562

[İbn Kuteybe'nin Tefsiri] 563

[İbn Teymiyye'nin Sözünün Şerhi] 563

(42.) BÂB: ALLAH TEÂLÂ'NIN "…O HALDE SİZLER BİLDİĞİNİZ HALDE ALLAH'A EŞLER KOŞMAYIN." (BAKARA, 22) KAVLİ HAKKINDA 566

Birinci Mesele: [Bâbın Konusu] 568

İkinci Mesele: Başlığın Şerhi 568

Üçüncü Mesele: [Gizli Şirk Hakkında] 569

I. Gizli Şirk; Büyük ve Küçük Şirkin Karşısında Bir Kısım Mıdır, Yoksa Onlardan Bir Kısım Mıdır? 569

[İbn Abbas'ın Sözünün Şerhi] 569

I. İbn Abbas Gizli Şirke Dört Misal Vermiştir: 570

II. Mesele: Hey Şeyde "Şayet Önce Allah Sonra Filan Olmasaydı" Denilmesi mi Gerekir? 570

[Ömer Bin Hattâb Hadisinin Şerhi] 572

I. "Allah'ın Âyetlerine Kasem Olsun'' Cümlesi De Buna Girer mi? 573

II. "بِذِمَّتِي/Zimmetimle" Kipi İle Yemin Etmek 573

[III. "بِالْأَمَانَةِ/Emanetle'' Lafzıyla Yemin Etmek] 573

[IV. Hak, Ömür, Şeref ve Yüz Üzerine Yemin Etmek Gibi İnsanların Dillerinde Dolaşan Diğer Bazı Yemin Şekilleri] 574

[V. Anayasa-Yemin Metni Üzerine Yemin Etmek] 576

VI. Bir Mesele: [Allah'tan Başkasıyla Yemin Edildiğine Dair Gelen Hadis Hakkında] 576

[İbn Mes'ûd'un Sözünün Şerhi] 577

[Huzeyfe Hadisinin Şerhi] 577

[İbrâhim En-Nehaî'nin Sözünün Şerhi] 578

(43.) BÂB: ALLAH'A YEMİNLE İKNA OLMAYAN HAKKINDA GELENLER 581

Birinci Mesele: [Bâb Hakkında] 581

İkinci Mesele: [Bâbın Başlığı Hakkında] 581

Üçüncü Mesele: Yemine Razı Olmamanın ve İkna Olmamanın Hükmü Nedir? 582

[İbn Ömer Hadisinin Şerhi] 584
I. Bir Mesele: Yeminde Te'vil [Tevriye] Yapmak: 585
II. Yemin Hakkındaki Bazı Meseleler: 587
III. Mesele: "الله يعلم/Allah Bilir" Sözü Yemin Midir? 588
IV. Mesele: "أمانة الله/Allah'ın Emaneti" Sözü Yemin Midir? 588

(44.) BÂB: "ALLAH DİLEDİ VE SEN DİLEDİN" SÖZÜ 590

Birinci Mesele: [Bâbın Konusu] 591
İkinci Mesele: Başlığın Şerhi 592
Üçüncü Mesele: "Allah Diledi ve Sen Diledin" Sözünün Hükmü Nedir? 592
Birinci Hadis: [Kuteyle Hadisi] 593
I. مَا شَاءَ اللهُ ثُمَّ شِئْتَ "Allah Diledi Sonra Sen Diledin." Sözü: 594
[II. İmam Nesâî'nin Naklettiği Diğer Rivâyet:] 595
İkinci Hadis: [Tufeyl Hadisi] 595

(45.) BÂB: ZAMANA SÖVEN ALLAH'A EZİYET VERMİŞ OLUR 599

Birinci Mesele: [Bâbın Konusu] 600
İkinci Mesele: Başlığın Tercümesi 600
Üçüncü Mesele: Zamana Sövmek Neden Allah'a Eziyettir? 600
Dördüncü Mesele: Zamana Sövmenin Hükmü Nedir? 601
Beşinci Mesele: Kişinin "Bu Sene Hüzün Senesi ve Açlık Senesi'' Demesinin Hükmü 602
Altıncı Mesele: Ne Zaman, Zamana Sövülür? 602
[Allah Teâlâ'nın "Dediler Ki: Dünya Hayatından Başka Bir Hayat Yok. Ölürüz ve Yaşarız. Bizi Ancak Zaman Yok Eder." *(Câsiye, 24)* Kavlinin Tefsiri] 602
[Ebû Hureyre Hadisinin Şerhi] 603
I. "Ed-Dehr'' Allah'ın İsimlerinden Biri Midir? 603
II. Mesele: "Zaman Bana İzin Vermedi" Ya Da "Vakit Bana İzin Vermedi" Gibi Sözlerin Hükmü Nedir ve Bunlar Da Zamana Sövme Midir? 604
III. Mesele: "Kader Araya Girdi" Ya Da "Allah'ın İnayeti Araya Girdi" Demenin Hükmü Nedir? 604

(46.) BÂB: "KÂDI'L-KUDÂT (KÂDILARIN KÂDISI)'' VE BENZERİ İSİMLER KOYMAK 605

Birinci Mesele: [Bâbın Konusu] 605
İkinci Mesele: Başlığın Şerhi 606
Üçüncü Mesele: "Kâdılar Kâdısı'' ve Benzeri Ünvanlar İle İsimlendirmenin Hükmü Nedir? 606
I. Şeyhulislâm [Demenin Hükmü]: 607
II. Mü'minlerin Emîri [Demenin Hükmü]: 607
III. Hüccetu'l-İslâm Ya Da Hüccetullah [İsimleri Hakkında] 608

IV. "Celâlet Sahibi'', "Yücelik Sahibi'', "Şeref Sahibi'' Gibi Şeylerin Künye Yapılmasının Hükmü Nedir? 608
V. "Büyük Müftü'' Demenin Hükmü Nedir? 608

[Ebû Hureyre Hadisinin Şerhi] 609
I. Kendisinde Allah'a Kulluk Olan İsimler İki Kısımdır: 610
II. Mesele: Umum İfade Eden İsimler İki Kısımdır: 612
III. Mesele: Sünnet'te Gelen "Esedullah'', "Seyfullah'' "Hüccetullah'' Gibi Bazı İsimler Hakkında: 612

(47.) BÂB: ALLAH TEÂLÂ'NIN İSİMLERİNE HÜRMET ETMEK VE BUNDAN DOLAYI İSMİ DEĞİŞTİRMEK 614

Birinci Mesele: Başlığın Şerhi 615

İkinci Mesele: Allah'ın İsimleriyle İsimlenmenin Hükmü Nedir? 615
I. Sadece Allah'a Ait Olan İsimler: 615
II. Sıfat Mânası Gözetilen İsimler: 615
III. İsimlerin Sadece Alem/Özel İsim Olarak Konması: 616
IV. Sadece Tezkiye İçin Konulmuş Olan İsimler: 616

Üçüncü Mesele: Sıfatlar Bâbı Da İsimler Bâbı Gibi Midir? 617

[Ebû Şureyh Hadisinin Şerhi: "Hakem Allah'tır Hüküm De O'nundur] 617
[I. Mesele: El-Müntekim, El-Kadîm, El-Bâkî Gibi İsimleri Koymanın Hükmü] 620
II. Mesele: "Ummu'l-Hakem'' Diye İsimlenmek De "Ebu'l-Hakem'' Gibi Midir? 620
III. Mesele: Lakaplarda Da Künyede Olduğu Gibi Kendisinde Sıfat Mânası Göz Önünde Bulundurulduğunda Hüküm Aynı Mıdır? 620
IV. Mesele: Çocuğun İsmi Değiştirildiğinde Kesilen Akîka Kurbanının Hükmü Nedir? 620
V. Mesele: "Aziz Oğlum" "Kerim Kardeşim" Gibi İfadeleri Mektup Yazarken Ya Da Hitap Ederken Kullanmak Câiz Midir? 621
VI. Mesele: İsmi "Abdulazîz'' Ya Da "Abdulkerîm'' Olan Birine "Azîz'' Ya Da "Kerîm'' Demenin Hükmü Nedir? 621
VII. Mesele: İsmi Abdulazîz Olan Birine Azizcik Ya Da İsmi Abdulkerîm Olan Birine Kerimcik Demenin Hükmü Nedir? 621

(48.) BÂB: KENDİSİNDE ALLAH'IN, KUR'ÂN'IN YA DA RASÛLULLAH'IN ZİKRİ OLAN BİR ŞEYLE ALAY EDENİN HÜKMÜ 622

Birinci Mesele: Başlığın Şerhi 623

İkinci Mesele: Bâbın Konusu 624

Üçüncü Mesele: Allah'ın Zikri ve Benzerleri İle Alay Etmenin Hükmü 624
I. Mesele: Bazı Sünnetler Hakkında "Bunlar Çöptür'' Demenin Hükmü Nedir? 626
II. Mesele: Bir Kişiyi Ya Da Onun Çocuğunu İslâm'a Tutunmaya Davet Ettin. O Da Sana "Kendine Bağlamak İstiyorsun'' Derse Hükmü Ne Olur? 626
III. Mesele: Mütedeyyin İnsanları Aşırıcılardan Sayanın Hükmü Nedir? 626

Bâbın Âyeti: "Yemin Olsun Ki, Onlara (Niçin Alay Ettiklerini) Sorsan, Elbette Ki Onlar, 'Biz Ancak Dalmış Eğleniyorduk'' Derler." 627

[Bâbın Hadisi: Mezkûr Âyetin Nüzûl Sebebi] 627
I. Mesele: "Mushafçık", "Mescidçik" Diyenin Hükmü Nedir? 631
II. Mesele: Âlim ve İlim Talebeleri İle Alay Etmenin Hükmü Nedir? Bu Dinle Alay Etmek Midir? 631

(49.) BÂB: ALLAH TEÂLÂ'NIN; "YEMİN OLSUN Kİ KENDİSİNE DOKUNAN BİR ZARARDAN SONRA, TARAFIMIZDAN İNSANA BİR RAHMET TATTIRILACAK OLSA MUTLAKA 'BU BENİM HAKKIMDIR…' DER." (FUSSİLET, 50) KAVLİ HAKKINDA GELEN RİVÂYETLER 633

Âyetin Şerhi: 636
Ebû Hureyre Hadisinin Şerhi 638

(50.) BÂB: ALLAH TEÂLÂ'NIN "ALLAH, ONLARA KUSURSUZ BİR ÇOCUK VERİNCE, VERDİĞİ ŞEY HAKKINDA ALLAH'A ORTAK KOŞTULAR…" (A'RÂF, 190) KAVLİ HAKKINDA 642

Âyetin Şerhi: 643
I. Mesele: Bu Bâb Çocuk Nimeti Hakkındadır 644
İbn Hazm'ın Sözünün Şerhi 645
I. Mesele: Abdulmuttalib İsmi Hakkında 645
[Katâde'nin Tefsirinin Şerhi] 646
[Mücâhid'in Tefsirinin Şerhi] 646

(51.) BÂB: ALLAH TEÂLÂ'NIN "EN GÜZEL İSİMLER ALLAH'INDIR. O'NA EN GÜZEL İSİMLERLE DUA EDİN. O'NUN İSİMLERİ KONUSUNDA EĞRİLİĞE SAPANLARI BIRAKIN…" (A'RÂF, 180) KAVLİ HAKKINDA 648

Birinci Mesele: [Bâbın Konusu] 648
İkinci Mesele: Başlığın Şerhi 649
Üçüncü Mesele: Allah'ın İsimleri Hususunda İlhâdın/Sapmanın Çeşitleri 650
Dördüncü Mesele: Allah'ın İsimleri İle Alakalı Olan Konular 651
Beşinci Mesele: Sıfattan İstemek ve Sıfatla İstemek 652
Altıncı Mesele: Olan Olayları Allah'ın Sfatlarından Bir Sıfata İzafe Etmek 652
Yedinci Mesele: İsmi "Abdulhakîm", "Abdulmecîd" Veya "Abdulazîz" Olan Kişiye "Hakîm", "Azîz" Veya "Mecîd" Denilmesinin Hükmü Nedir? 653
Sekizinci Mesele: "Allah'ın Misafiri", "Allah'ın Komşusu" ve "Allah'ın Nimeti" Demenin Hükmü Nedir? 653

(52.) BÂB: ES-SELÂMU ALALLAH (ALLAH'A SELÂM OLSUN) DENİLMEZ 654

Birinci Mesele: Bu Bâbın Tevhid İle Alakası 654
İkinci Mesele: "Es-Selâm" Sözü 654
Üçüncü Mesele: "Es-Selâmu Alallah" Cümlesinin Hükmü Nedir? 655

(53.) BÂB: "ALLAH'IM! DİLERSEN BENİ BAĞIŞLA" SÖZÜ HAKKINDA 657

Birinci Mesele: Başlığın Şerhi 657

İkinci Mesele: "Allah'ım! Dilersen Beni Bağışla'' Sözünün Hükmü Nedir? 658
[Ebû Hureyre Hadisinin Şerhi] 660

(54.) BÂB: "KÖLEM'' VE "CÂRİYEM'' DENMEYECEĞİ 663

Birinci Mesele: [Bâbın Konusu] 663
İkinci Mesele: Başlığın Şerhi 663
I. Kölenin Sahibine "Seyyid'' Kelimesinin Kullanılmasının Hükmü Nedir? 667
II. Mesele: Kadınlara "Seyyidât'' Denir mi? 668
III. Köleye "Abdî (Kulum)'' Demenin Hükmü Nedir? 669
IV. Mesele: Hizmetçiler De Aynı Hükmün Altına Girer mi? 669
V. Mesele: Ehl-i Beyt'in "Seyyidler'' Diye İsimlendirilmesinin Hükmü Nedir? 669

(55.) BÂB: ALLAH'IN ADIYLA İSTEYEN GERİ ÇEVRİLMEZ 670

Birinci Mesele: Başlığın Şerhi 670
İkinci Mesele: Musannifin Bu Bâbdan Umduğu Hedef 671
Üçüncü Mesele: Allah Adıyla İsteyeni Geri Çevirmenin Hükmü 671
I. Birinci Kısım: Senden Bir İlim Sorması: 671
II. İkinci Kısım: Bir Mal İstemesi: 671
III. Üçüncü Kısım: Konumu Veya Bedenle Yardım Etmesi İstenilmesi: 672
[Dördüncü Mesele: Allah Adına İsteyene İcabet Etmenin Hükmü] 672
[İbn Ömer Hadisinin Şerhi] 675
[I. Düğün Yemeği Davetine İcabet Etmenin Hükmü] 677

(56.) BÂB: ALLAH'IN VECHİ İLE ANCAK CENNET İSTENİR 682

(57.) BÂB: LEV ("KEŞKE'' SÖZÜ) HAKKINDA GELENLER 684

"Lev (Keşke)'' Kelimesini Kullanmanın Hükmü Nedir? 685
Birinci Âyet: "Eğer Bu İşten Bize Bir Şey Olsaydı Burada Öldürülmüş Olmazdık, Diyorlar." *(Âl-i İmrân, 154)*. 686
İkinci Âyet: "Onlar Ki Kendileri Oturup Kaldıkları Halde Kardeşleri İçin 'Eğer Bize İtaat Etselerdi Öldürülmezlerdi' Dediler." *(Âl-i İmrân, 168)*. 687
[Ebû Hureyre Hadisinin Şerhi] 688

(58.) BÂB: RÜZGÂRA SÖVMENİN YASAKLANMASI 692

Birinci Mesele: Başlığın Şerhi 692
[İkinci Mesele:] Bâbın Hadisi: 693
I. Bazen Rüzgâra Sövmek Dinden Çıkarır: 693
II. Rüzgâra Sövmek İki Kısımdır: 693

(59.) BÂB: ALLAH TEÂLÂ'NIN "ALLAH HAKKINDA GERÇEK OLMAYAN CÂHİLİYE ZANNI İLE ZANDA BULUNUYORLARDI…" (ÂL-İ İMRÂN, 154) VE "ALLAH HAKKINDA KÖTÜ ZANDA BULUNANLAR…" (FETİH, 6) KAVİLLERİ HAKKINDA 696

Birinci Mesele: Bu Bâbın Başlığı 698

İkinci Mesele: Zannın Istılah Tarifi 698

Üçüncü Mesele: Allah Hakkında Zan İki Kısımdır: 698

Birinci Âyetin Şerhi: "…Allah Hakkında Gerçek Olmayan Câhiliye Zannı İle Zanda Bulunuyorlardı. 'Bu İşte Bizim Bir Katkımız Var Mı?' Diyorlardı. De Ki: 'Şüphesiz Ki İş Tamamıyla Allah'a Aittir…" *(Âl-i İmrân, 154)*. 700

İkinci Âyetin Şerhi: "…Allah Hakkında Kötü Zanda Bulunanlar…" *(Fetih, 6)*. 700

İbnu'l-Kayyim'in Sözünün Şerhi 700

(60.) BÂB: KADERİ İNKÂR EDEN HAKKINDA GELENLER 704

Birinci Mesele: Kader İnkarcılarına Târihî Bir Bakış 706

İkinci Mesele: [Bâbın Konusu] 706

Üçüncü Mesele: Kader İnkarcıları İki Kısımdır: 707

Dördüncü Mesele: Başlığın Şerhi 708

[İbn Ömer Hadisinin Şerhi] 708

I. Mesele: İbn Ömer'in Aşırı Bid'atçılara Karşı Koyma Menheci Nedir? 710

II. Mesele: Bid'at Ehli İle Münazara Yapmakla Onların Bid'atlerine Reddiye Verip Katı Olma Arasında Fark Vardır: 711

III. Mesele: Kadere İman Etmenin Hükmü Nedir? 711

Ubâde Bin Es-Sâmit Hadisinin Şerhi 712

[Deylemî Hadisinin Şerhi] 715

(61.) BÂB: RESİM YAPANLAR HAKKINDA GELENLER 717

Birinci Mesele: Bu Bâbın Kitâbu't-Tevhîd İle Alakası 718

İkinci Mesele: Başlığın Şerhi 719

Üçüncü Mesele: Resim Yapanların Hükmü 719

Dördüncü Mesele: Resim Yapmanın Hükmü 721

I. Birinci Kısım: Ne Şekilde Olursa Olsun Ruh Sahibi Olan Şeylerin Resmini Yapmak: 721

II. İkinci Kısım: Ağaç, Dağ Vb. Ruh Sahibi Olmayan Varlıkların Resmini Yapmak: 724

III. Üçüncü Kısım: Başı Koparılmış İnsan Resmi Gibi Kendisinde Hayat Kalmayan Ruh Sahiplerinin Resmini Yapmak: 725

IV. Dördüncü Kısım: Yiyecek Kutularının Üzerindeki Resimler Gibi Her Tarafa Yayılmış ve Kendisinden Korunmanın Zor Olduğu Resimler: 726

[Ebû Hureyre Hadisinin Şerhi] 728

[Âişe Hadisinin Şerhi] 729

[İbn Abbas Hadisinin Şerhi] 731

[İbn Abbas'tan Gelen Diğer Rivâyetin Şerhi] 733
[Ebu'l-Heyyâc Hadisinin Şerhi] 734
I. Mesele: Suretleri Silmenin/İmha Etmenin Çeşitleri: 735
II. Mesele: Boyun, Yok Edilmesinin Vâcip Olması Konusunda Baş Gibi Midir? 736
III. Mesele: Şayet Bir Resmin Ya Da Heykelin Kafatası Beynine Kadar Açık Olsa Bu, Suretten Onu Yapma Günahını Giderir mi? 737
IV. Mesele: Oyuncak Bebeklerin Hükmü Nedir? 737
V. Mesele: Çocuklara Oyuncak Yapmakla, Satın Almak Arasında Fark Var Mıdır? 738
VI. Mesele: Suretin Yapıldığı Maddede Hüküm Olarak Fark Var Mı? 738
VII. Mesele: Öğrenci Bir Suret Yapmakla Zorunlu Tutulsa ve Yapmadığında Ya İmtihana Alınmayacak Ya Da Düşük Not Alacak Olsa Bunun Hüküm Ne Olur? 738
VIII. Mesele: Paralardaki Suretlerin Hükmü? 738
Ix. Mesele: Kral ve Liderlerin Resimlerinin Meclislere ve Resmi Dairelere Konulmasının Hükmü Nedir? 739
X. Mesele: Tâlim Amaçlı Resim Yapmanın Hükmü? 739
Xı. Mesele: Tıp Fakültesinde Olanlar Buna İhtiyaç Duyarlarsa Bu Câiz Olur Mu? 740
XII. Mesele: Televizyon ve Videolardaki Resimlerin Hükmü Nedir? 740
XIII. Mesele: Dergilerdeki Suretlerin Hükmü: 740
XIV. Mesele: Kendisinde Suret Olan Evlere Girmenin Hükmü Nedir? 741
XV. Mesele: Resim Bulunan Yerlerde Namaz Kılmanın Hükmü Nedir? 742
XVI. Mesele: Resim Araç ve Edevatını Satın Almanın Hükmü Nedir? 742
XVII. Mesele: Dergideki Resimler Gibi Resimlere Bakmanın Hükmü Nedir? 743
XVIII. Mesele: Çocukların Elbiselerindeki Resimlerin Hükmü Nedir? 743
XIX. Mesele: Çiftçilerin Hayvanları Kovmak İçin İnsan Şeklinde Koydukları Şeylerin Hükmü Nedir? 743
XX. Mesele: Başı Yerinde Bırakarak Yüzü Silmek Yeterli Midir? 743

(62.) BÂB: ÇOK YEMİN ETME HAKKINDA GELENLER 744

Birinci Mesele: Bu Bâbın Tevhidle Alakası 746
İkinci Mesele: Başlığın Şerhi 746
Üçüncü Mesele: Yemin Etmenin Hükmü Nedir? 746
Dördüncü Mesele: Bununla Rasûlullah'ın *(Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)* Yemin Ettiğine Dair Gelen Nasların Arasını Nasıl Buluruz? 747
Beşinci Mesele: Kasâme Yeminleri 747
Altıncı Mesele: Yemîn-i Lağv 747
[Allah Teâlâ'nın "…Yeminlerinizi Koruyun…" *(Mâide, 89)* Kavlinin Tefsiri] 747
Ebû Hureyre Hadisinin Şerhi: 748
I. Buradaki Yeminden Doğru Yemin Mi, Yoksa Yalan Yemin mi Kastediliyor? 748
Selmân El-Fârisî Hadisinin Şerhi 749

İmrân Bin Husayn Hadisinin Şerhi 751
[İbn Mes'ûd Hadisinin Şerhi] 753

(63.) BÂB: ALLAH VE RASÛL'ÜNÜN AHİDLERİ HAKKINDA GELENLER 755

Birinci Mesele: Bu Bâbın Kitâbu't-Tevhîd İle Alakası 757
İkinci Mesele: Başlığın Şerhi 757
Üçüncü Mesele: Allah'ın Ahdini ve Sözünü Vermenin Hükmü 757
Büreyde Hadisinin Şerhi 758

(64.) BÂB: ALLAH TEÂLÂ ÜZERİNE YAPILAN YEMİNLER HAKKINDA GELENLER 760

Birinci Mesele: Allah Üzerine Yemin Etmenin Mânası 761
İkinci Mesele: Başlığın Şerhi 761
I. Birinci Kısım: Allah Üzerine Yemin Etmek: 761
II. İkinci Kısım: Mahluk Üzerine Yemin Etmek: 763
Cündeb Bin Abdullah Hadisinin Şerhi 763

(65.) BÂB: ALLAH, YARATTIKLARI İÇİN ARACI KILINMAZ 766

Birinci Mesele: Hadisin Tahrîci: 767
[İkinci Mesele: Hadisin Mâna ve Muhteva Olarak Doğru Olduğu] 767
Üçüncü Mesele: İstişfâ'ın Mânası 768

(66.) BÂB: RASÛLULLAH *(SALLALLÂHU ALEYHİ VE SELLEM)*'İN TEVHİDİN SINIRLARINI KORUMASI VE ŞİRKİN YOLLARINI KAPATMASIYLA İLGİLİ GELENLER 769

Birinci Mesele: [Bâbın Konusu] 770
İkinci Mesele: Başlığın Şerhi 770
I. Mesele: "Seyyidimiz/Efendimiz" Sözünün Hükmü Nedir? 771
II. Mesele: "Seyyid" İsmini Koymanın Hükmü Nedir? 771
Enes *(Radıyallâhu Anhu)* Hadisinin Şerhi: 772

(67.) BÂB: ALLAH TEÂLÂ'NIN "ALLAH'I HAKKIYLA TAKDİR EDEMEDİLER. HALBUKİ BÜTÜN YER, KIYAMET GÜNÜ O'NUN KABZASINDADIR..." (ZÜMER, 67) KAVLİ HAKKINDA GELENLER 773

Birinci Mesele: [Bâbın Konusu] 776
İbn Mes'ûd Hadisinin Şerhi 777
İbn Ömer'in Müslim'de Geçen Hadisi: 778
İbn Abbas'ın Sözünün Şerhi: 779
İbn Cerîr'in Sözünün Şerhi: 779

بسم الله الرحمن الرحيم

ÖNSÖZ

Hamd âlemlerin Rabbi olan Allah'adır. Akıbet muttakîlerindir. Düşmanlık yalnız zâlimleredir. İlklerin ve sonların ilahı göklerin ve yerin idarecisi ve kıyamet gününün sahibi olan Allah'tan başka ilah yoktur. Salât ve selâm kıyametten önce kendisinin hiçbir ortağı olmayan Allah'tan başkasına ibadet edilmesin diye kılıç ile gönderilene, Onun ailesine ve ashâbına ve kıyamete kadar onlara güzel bir şekilde tâbi olanlara olsun. Ben Allah'tan başka hiçbir ilah ve şerîk olmadığına şehadet ederim ve yine Muhammed'in *(sallallâhu aleyhi ve sellem)* O'nun kulu ve Rasûlü olduğuna şehadet ederim.

Bize *(Allah esaretten kurtarsın)* Şeyh Ali bin Hudayr'ın *Kitâbu't-Tevhîd*'in şerhi *el-Mu'tasar*'ı yeni bir şekilde sunmak nasip oldu.

Ve yine *(Allah esaretten kurtarsın)* okuyucuların tanıması için Şeyhin kısa öz geçmişini sunmak nasip oldu.

ŞEYH ALİ BİN HUDAYR HAKKINDA

Şeyh Ali bin Hudayr bin Fehd el-Hudayr'ın kısa öz geçmişi, ismi, doğumu ve yetişmesi:

O Ali bin Hudayr bin Fehd el-Hudayr'dır. Ebû Fehd ile künyelenir. Hicrî 1374'te Riyad şehrinde dünyaya gelmiş. Orada yetişip orada büyümüştür. On dokuz yaşına geldiğinde el-Kasîm şehrine gidip oraya yerleşmiştir.

İLMÎ HAYATI:

El-Kasîm şehrindeki el-İmam Üniversitesi'ndeki Din Usulleri bölümünden mezun oldu. Mezuniyetinden sonra Mekke'yi Mükerreme'de mahkemede adâlet kâtibi olarak tayin edildi. Daha sonra ise kâdı olarak seçildi. Ancak o bunu kabul etmedi. Öğretmen olarak ders vermek için Eğitim Bakanlığına tayinini istedi. Tutukluluğuna kadar bu göreve devam etti.

İLİM TALEP ETMESİ:

Gençliğinde ortaokul zamanlarından itibaren ilim talep etmeye başladı. Allah'a hamd ve minnet olsun ki Kur'ân-ı Kerîm onun hayatını aydınlatan ve kurtuluş reçetesi oldu ve olmaya devam etti. Şeyh tilavet ve tecvid ile Kur'ân tedrisatına başladı. Bu selefin de âdetiydi. O Kur'ân'ı seven, onun ile meşgul ve onu öğrenmeye adanmıştı. Tevhid ve akîdeyi öğrenmeye hırslıydı. Bütün gücünü bunları öğrenmek için adamıştı. Sürekli bizlere tevhidi öğrenip amel etmeyi tavsiye ederdi.

ÖZELLİKLERİ:

Hayatın zevklerinden, dünyanın fitne ve süslerinden uzaktı. Allah kendisine yardım etsin, Şeyh dünya hayatı konusunda zühd ve takvâ içerisinde kalbini âhiret diyarına ve Allah *(celle celâluhû)*'ya karşı tevazu ve alçaklığa çevirmişti. Cömertti ve az konuşurdu. Sadece ilmî meselelerde konuşurdu. Hiçbir gün sesini yükselttiğini görmedim. Çok yumuşak huyluydu. Genellikle yalnız kalıp yazmakla meşgul olurdu. Sakalını kınalamak ve elbisesini kaval kemiklerinin yarısına kaldırmak onun âdetlerindendi.

HOCALARI:

Şeyh Abdurraûf *(rahimehullâh)*'tan Kur'ân dersleri aldı. Kendisinden ilk ilim okuduğu hocalarının başında Şeyh Ali bin Abdullah el-Cerdân, Şeyh Kâdî Muhammed bin Muheyza' gelir. Bu hocası Şeyh Muhammed bin İbrâhim'in dönemindeki en büyük kâdılardandı.

Yine el-Vâlid Allâme Şeyh Hamûd bin Uklâ eş-Şuaybî'den de dersler aldı. Ondan akîde ve tevhid derslerinin yanında diğer ilimlerden de dersler aldı. Şeyh Hamûd vefat edinceye kadar ders almaya devam etti. El-Vâlid Şeyh Hamûd bin Uklâ Eş-Şuaybî *Kitâbu't-Tevhîd*'in şerhi *el-Cem'u ve't-Tecrîd, el-Hakâik fi't-Tevhîd, el-Tetimmât 'alâ Keşfi'ş-Şubuhât* kitaplarına mukaddimeler yazmıştı.

Yine Şeyh Hudayr dört sene boyunca Şeyh Muhammed bin Sâlih bin Useymîn'den fıkıh dersleri okudu.

Dört sene de Şeyh Muhammed el-Mansûr'dan fıkıh, tecvid, ferâiz ve nahiv dersleri aldı.

Şeyh Abdullah bin Muhammed Ali Huseyn'den de fıkıh dersleri aldı.

Yine Zâhid Muhammed bin Süleyman el-Uleyt'den Vekî'in *ez-Zühd*, İmam Ahmed bin Hanbel'in de *el-Vera'* kitaplarının derslerini aldı.

VERMİŞ OLDUĞU DERSLER:

Şeyhin tecvid, akîde, fıkıh ve hadis usûlü konusunda halkaları vardı. İlk hicrî 1415 senesinde mescidde ders vermeye başladı. Kendisine engel konulunca dersleri evinde yapmaya başladı. Evi ilim talebeleri ile dolup taşıyordu. Tutuklanıncaya kadar sabah ve yatsı namazlarından sonra dersler vermeye devam etti.

ÇEKTİĞİ SIKINTILAR VE YAŞADIĞI İMTİHANLAR:

Şeyh Ali bin Hudayr hakkı haykırması ve tevhide çağırması ve tâğûtlara karşı çıkması, din ve akîdeyi savunması ve sabırlı olması ile tanınır. Tabiî olarak bu da iki sefer tutuklanmasına sebep oldu. Bunlar hicrî 1415 ile 1424 senelerinde oldu. Şeyh ecrini Allah'tan umarak tevhid ve akîdeye tutunmaya devam etti. Küçüklüğünde iki gözünden birini kaybetmişti. Ancak bu onun ilim talep etmesine engel olmadı. O hapisteyken annesi ve babası vefat etti.

KİTAPLARI VE TE'LÎFÂTLARI:

El-Mu'tasar Şerhu Kitâbi't-Tevhîd

El-Vicâze fi Şerhi'l-Usûli's-Selâse

El-Vasît fi Şerhi Evveli Risâleti fi Mecmûatu't-Tevhîd

Ez-Zinâd fi Şerhi Lum'ati'l İ'tikâd

Kitâbu'l-Cem'u ve't-Tecrîd fi Şerhi Kitâbi't-Tevhîd

Kitâbu't-Tevdîh ve't-Tetimmât 'alâ Keşfi'ş-Şubuhât

Er-Risâletu'l Mütemmimetu fi Mes'eleti'l-Cehli fi'ş-Şirki'l Ekberi

Kitâbu Hakâik fi't-Tevhîd

Kavâidun ve Usûlun fi'l-Mukallidîn ve'l-Cuhhâli fi'ş-Şirki'l Ekberi ve'l-Bid'a

Kitâbu'l Kavâidi'l-Erba'a fi't-Tefrîki Beyne Dîni'l-Müslimîn ve Dîni'l-Almâniyyîn

Kitâbu't-Tabakât

Kitâbu'l-Mesâil el-Merdiyye ale'l-Akîdeti'l-Vâsitiyye

Kitâbu Risâletun fî Beyâni Hâli Tâifeti'l-Asrâniyyîn

Kitâbu el-Mahkiyyu fîhi'l-İcmâ'u Mine'l-Ahkâmi'l-Fıkhiyye

Usulû Dîni'l-İslâm

Usûlu's-Sahveti'l-Cedîde

Difâ'en ani'ş-Şeyh Hamûd bin Ukalâ eş-Şuaybî

Er-Reddu ale'l-İmamiyyeti'l-Mu'âsır

Kitâbu İktirâh fi Tedrîsi'l-Fıkh

Bizim aklımıza gelenler bunlardır. Doğru olanlar Allah'tandır. Hata olur ise şeytandan ve bizdendir.[1]

1. Şeyhin hayatını oğlu Fehd Ali el-Hudayr h. 1434 -2 -1 tarihinde yazmıştır.

[1.] KİTÂBU'T-TEVHÎD

كِتَابُ التَّوْحِيد الَّذِي هُوَ حَقُّ الله عَلَى الْعَبِيدِ

[كِتَابُ التَوْحِيد]

قَالَ الله تَعَالَى: {وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ} [الذاريات: 56]، وَقَوْلُهُ: {وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اُعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ} [النحل: 36] الْآيَة، وَقَوْلُهُ: {وَقَضَى رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا} [الإسراء: 23] الْآيَة، وَقَوْلُهُ: {وَاعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا} [النساء: 36] الْآيَة، وَقَوْلُهُ: {قُلْ تَعَالَوْا أَتْلُ مَا حَرَّمَ رَبُّكُمْ عَلَيْكُمْ أَلَّا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا} [الأنعام: 151] الْآيَات.

قَالَ ابْنُ مَسْعُود: «مَنْ أَرَادَ أَنْ يَنْظُرَ إِلَى وَصِيَّةِ مُحَمَّد صَلَّى الله عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الَّتِي عَلَيْهَا خَاتَمُهُ فَلْيَقْرَأْ قَوْلَهُ تَعَالَى: {قُلْ تَعَالَوْا أَتْلُ مَا حَرَّمَ رَبُّكُمْ عَلَيْكُمْ أَلَّا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا} [الأنعام: 151] إِلَى قَوْلِهِ {وَأَنَّ هَذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا} [الأنعام: 153] الآية»

وَعَنْ مُعَاذ بْن جَبَل رَضِيَ الله عَنْهُ قَالَ «كُنْتُ رَدِيفَ النَّبِيِّ صَلَّى الله عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى حِمَارٍ فَقَالَ لِي: " يَا مُعَاذُ، أَتَدْرِي مَا حَقُّ الله عَلَى الْعِبَاد، وَمَا حَقُّ الْعِبَادِ عَلَى اللهِ"؟ قُلْتُ: الله وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ. قَالَ: "حَقُّ الله عَلَى الْعِبَادِ: أَنْ

يَعْبُدُوهُ، وَلَا يُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا، وَحَقُّ الْعِبَادِ عَلَى اللهِ: أَلَّا يُعَذِّبَ مَنْ لَا يُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا ". قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللهِ، أَفَلَا أُبَشِّرُ النَّاسَ؟ قَالَ: "لَا تُبَشِّرْهُمْ، فَيَتَّكِلُوا» أَخْرَجَاهُ فِي الصَّحِيحَيْنِ.

Yüce Allah şöyle buyuruyor: "Ben cinleri ve insanları yalnız bana kulluk etsinler diye yarattım."[2] **Yine yüce Allah şöyle buyuruyor: "Andolsun biz her ümmete; Allah'a kulluk edin, tâğûttan kaçının diye peygamber gönderdik."**[3] **Yine yüce Allah şöyle buyuruyor: "Rabbin kendisinde başkasına asla ibadet etmemenizi, anaya-babaya iyi davranmanızı kesin olarak emretti."**[4]

Allah Teâlâ şöyle buyuruyor: "Allah'a ibadet edin ve hiçbir şeyi ortak koşmayın."[5] **Yine Yüce Allah şöyle buyuruyor: "Ey Muhammed! De ki: Gelin Rabbimin size haram kıldığı şeyleri okuyayım: O'na hiçbir şeyi ortak koşmayın."**[6]

İbn Mes'ûd *(radıyallâhu anhu)* **dedi ki: "Her kim Rasûlullah** *(sallallâhu aleyhi ve sellem)***'in son vasiyetine uymak istiyorsa Allah** *(celle celâluhû)***'nun şu âyetini okusun: "Gelin Rabbimin size haram kıldığı şeyleri okuyayım…" ta ki şu âyete kadar: "Bu benim dost doğru yolumdur ona tâbi olun.** *(En'âm, 153)***."**[7]

Muâz *(radıyallâhu anhu)***'nun şöyle dediği rivâyet edilir: "Ben merkebin üzerinde Rasûlullah** *(sallallâhu aleyhi ve sellem)***'in terkisindeydim. Bana dedi ki: '*Ey Muâz! Allah'ın kulları üzerindeki hakkı, kulların da Allah'ın üzerindeki haklarının ne olduğunu biliyor musun?*' 'Allah ve Rasûlü daha iyi bilir' dedim. Buyurdu ki: '*Allah'ın kulları üzerindeki hakkı kullarının O'na kulluk edip O'na hiçbir şeyi ortak koşmamalarıdır. Kulların Allah üzerindeki hakkı ise O'na ortak koşmayanlara azap etmemesidir.*' Dedim:**

2. Zâriyât, 56.
3. Nahl, 36.
4. İsrâ, 23.
5. Nisâ, 36.
6. En'âm, 151.
7. Tirmizî, hd. no: 3072. **(Editör)**

'Ya Rasûlellah! İnsanları müjdeleyeyim mi?' Buyurdu ki: '*Müjdeleme yoksa tembellik ederler.*'"[8] **Buhârî ve Müslim rivâyet etmiştir.**

Şârih dedi ki:

Musannif kitabına besmele ile başladı. Diğer başka nüshalarda hamd ile başladığı da vardır. Şeyh Abdurrahmân bin Hasan *(rahimehullâh)* musannifin kendi hattında hamd ile başladığı görüşünü zikretmiştir.

BİRİNCİ MESELE: TELİFLERE, TASNİFLERE VE HUTBELERE BESMELE İLE BAŞLAMANIN HÜKMÜ:

Ebû Hureyre *(radıyallâhu anhu)*'nun hadisinde Rasûlullah *(sallallâhu aleyhi ve sellem)*'in şöyle buyurduğu gelmiştir:

كُلُّ أَمْرٍ ذِي بَالٍ لَا يُبْدَأُ فِيهِ بِبَسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ فَهُوَ أَقْطَعُ

"Allah'ın ismi ile başlamayan her önemli iş bereketsizdir." Hatîb el-Bağdâdî bu hadisi *el-Câmi'*, er-Rahâvî ise *el-Erba'ûn*'da zikretmiştir. Ancak hadis râvilerinin arasında Ahmed bin İmrân olduğundan dolayı zayıftır. Bu hadisi İbn Hacer, Süyûtî ve Elbânî zayıf görmüşlerdir. Bazı âlimler ise bu hadisin hasen hadis olduğunu söylemişlerdir. Bunlar İbnu's-Salâh ve Nevevî *(rahimehumullâh)*'tır. Onlar bu hadise hasen hadis demiştir. Ancak zayıf görenin daha fazla bilgisi vardır ve daha sonra daha geniş bir şekilde zayıflığını beyan etmişlerdir. Bundan dolayı hadisin zayıf olması daha yakındır.

Fakat hadisin zayıf olmasına rağmen hüküm kalkar mı?

Biz telif, tasnif ve hutbelerde besmelenin sünnet olduğunu bu hadise dayanarak söylemeyiz. Biz bunun Buhârî ve Müslim'de geçen Hırakl kıssasına dayanarak sünnet olduğunu söyleriz. Bu fiildir. Rasûlullah *(sallallâhu aleyhi ve sellem)*'in fiillerinde ise asıl olan sünnet olduğuna delâlet etmesidir.

8. Buhârî, hd. no: 128; Müslim, hd. no: 30. **(Editör)**

İKİNCİ MESELE: "ELHAMDULİLLÂH" İLE BAŞLAMANIN HÜKMÜ:

Hadiste Rasûlullah *(sallallâhu aleyhi ve sellem)*'in şu cümlesi geçmektedir:

كُلُّ أَمْرٍ ذِي بَالٍ لَا يُبْدَأُ فِيهِ بِالْحَمْدِ لِلَّهِ فَهُوَ أَقْطَعُ

"Allah'a hamd ile başlamayan her iş bereketsizdir." Bu hadisi İmam Ahmed, Ebû Dâvûd, İbn Mâce rivâyet etmiştir. Ancak hadisin rivâyetinde ismi Kurretu'l-Me'âfirî olan biri var. Bu zayıf birisidir. Ebû Dâvud hadisin mürsel olduğuna işaret etmiştir. İbn Hacer Fethu'l-Bârî'de zayıf görmüştür. Elbânî de zayıf demiştir. O zaman hadis zayıftır.

Ancak İbnu'l-Kayyim Rasûlullah *(sallallâhu aleyhi ve sellem)*'den, Onun hutbelerine Allah'a hamd ile başladığını sahîh şekilde rivâyet edildiğini zikretmiştir. O zaman teliflere ve hutbelere besmele ve hamd ile başlamak sünnettir.

Musannif; "كِتَابُ التَّوْحِيدِ/Kitâbu't-Tevhîd" dedi.

كِتَـابُ**/Kitâb:** Mastar olup *mektûb* mânasındadır. Kitâb kelimesi mudâf, tevhîd kelimesi ise mudâf-ı ileyh'tir.

Musannifin **"Kitâbu't-Tevhîd"** sözünde birkaç mesele vardır:

1- Tercüme Tahlili:

Tevhidin tarifi: Tevhîd (التَوْحِيـدُ) kelimesi mastardır. Mastar fiil çekimlerinde üçüncü sırada gelene denir. *Âcurrûmiyye*'nin sahibinin tarifi budur. وَحَّدَ– يُوَحِّدُ – تَوْحِيداً.

Lügat mânası: Müteaddit olan şeyleri tek kılmaktır. Yani birlemek.

Şeriattaki mânası: Allah *(celle celâluhû)*'nun hakkı olan ulûhiyet, rubûbiyet, isim ve sıfatlarda birlemeye denir.

Bu tariflerden genel bir kaide elde ediyoruz. O da şudur: Lügat açısından olan tarif şer'î olan tariflerden daha geneldir.

2- Musannifin Birinci Bâbdaki (Bölümdeki) Maksadı:

Musannif tevhidin hükmünü beyân etmektir. Nitekim tevhidin hükmü vâciptir; tevhidin gerçekleştirilmesi her mükellefin üzerine farzdır (farz-ı âyn).

Peki, tevhidin gerçekleştirilmesinin farz-ı âyn olduğunun delili nedir? Musannif bununla alakalı olarak beş âyet ve bir hadis zikretmiştir ki delillerin tamamı tevhidin vücûbiyetine işaret eder.

ÜÇÜNCÜ MESELE: ŞİRKTE ÖZÜRLÜ GÖRME KONULARI:

I. Birinci Durum: İkrah

Şayet insan tevhidi ya da bir kısmını terk etmeye zorlanırsa o zaman tevhidi ona vâcip olmaz. Bunun delili şu âyet-i kerîmedir:

مَنْ كَفَرَ بِاللَّهِ مِنْ بَعْدِ إِيمَانِهِ إِلَّا مَنْ أُكْرِهَ وَقَلْبُهُ مُطْمَئِنٌّ بِالْإِيمَانِ وَلَكِنْ مَنْ شَرَحَ بِالْكُفْرِ صَدْرًا فَعَلَيْهِمْ غَضَبٌ مِنَ اللَّهِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ

"Kalbi imanla dolu olduğu halde (dinden dönmeye) zorlan onların dışında her kim inandıktan sonra Allah'ı bırakıp göğsünü küfre açarsa işte Allah'ın gazabı onların üzerinedir ve onlar için büyük bir azap vardır."[9]

I.I. İkrahın Şartları:

Kendisine zorlandığı şeyi hoş görmediği halde kalbi iman ile mutmain olması.

İkrahın mülcî olması gerekir. İkrâh-ı mülcî ise dövülmesi, hapsedilmesi ya da bunlara benzer şeyler ile olan ikrahtır.

I.II. İkrahın Gerçekleşmesi İçin Dövülmesi Ya da Hapsedilmesi Gerekir mi, Yoksa Bunlar İle Tehdit Edilmesi Yeterli mi?

Bu ilim ehli arasında ihtilâflı bir meseledir. Cumhura göre tehdit, kendisi ile tehdit ettiği şeyi yapabilecek biri tarafından yapılmış ise bu yeterlidir.

Buna yukarıda zikrettiğimiz âyetin genel ifadesi ile delil getirmişlerdir.

9. Nahl, 106.

İmam Ahmed yalnız tehdidin yeterli olmayacağı görüşündedir. Ancak kendisine bir kısım azabın dokunmasından sonra ikrah sayılabileceğini söylemiştir. Bundan dolayı İmam Ahmed "Kur'ân mahluktur'' demeye zorlanıp da icabet edenlere karşı çıkmıştır. Yahyâ bin Maîn, İmam Ahmed'e geldiğinde ondan yüz çevirmiş ve onunla konuşmamıştır. Yahyâ bin Maîn, Ammâr bin Yâsir'in *(radıyallâhu anhumâ)* hadisi, yani biz onu delil alıyoruz, dedi. O çıkana kadar İmam Ahmed ona karşılık vermemiştir. Sonra dedi ki: Ammâr'ın hadisi ile delil getiriyorlar. Onlara denildi ki: Sizi döveceğiz ve Ammâr dövüldü.

Bu meselede orta bir görüş vardır:

Bu mesele şahıslara göre değişir. Şayet ikrah altında olan insanların kendi sözü ile fitneye düşecekleri bir âlim ise kendisine bir azap dokunmayıncaya kadar istenilene cevap vermez. Ancak öldürülünceye kadar sabreder ise bu daha faziletlidir. Habbâb bin Eret'in *(radıyallâhu anhu)* hadisi buna yorumlanır. Rasûlullah *(sallallâhu aleyhi ve sellem)* kendi ridâsına dayanmış bir halde iken Habbâb ona geldi ve şöyle dedi: Bizim için yardım istemeyecek misin? Bizim için dua etmeyecek misin? Rasûlullah *(sallallâhu aleyhi ve sellem)* buyurdu ki:

قَدْ كَانَ الرَّجُلُ فِيمَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ يُؤْخَذُ، فَيُحْفَرُ لَهُ فِي الْأَرْضِ، فَيُجَاءُ بِالْمِنْشَارِ فَيُوضَعُ عَلَى رَأْسِهِ...

"Sizden öncekilerden bir adam yakalanır ve onun için bir çukur kazılır ve oraya konulurdu. Sonra bir testere getirilir başının üstüne konulurdu..."[10] hadis devam etmektedir.

Bu davetin başlarındaydı. Davetin başlarında ise sabretmek, mücadele etmek gerekir. Hemen istenilen şeylere cevap vermemek gerekir. Ancak başkaları ise sözlü tehdide cevap verir ise bu onun hakkında câizdir.

I.III. Sözlü İkrah ile Fiilî İkrah Arasında Fark Var mıdır?

Bu da ihtilâflı bir meseledir.

Âlimlerin kimisi şöyle der: İkrah ancak sözle câiz olur. Bazıları hem fiil hem de sözle ikrahı câiz görürler. Ancak bundan, başkasının hakkına tecavü-

10. Buhârî, 3612. **(Editör)**

ze gelince bu câiz olmaz. Zina etmek veya başkasını öldürmekle tehdit edilen gibi, bu câiz değildir. Tercih edilen görüş de budur.

İbn Mâce'de sahîh senedle gelen hadiste şöyle geçmektedir:

لَا ضَرَرَ وَلَا ضِرَارَ

"Zarar yoktur, zarara karşı zarar da yoktur."[11] Bu ikraha taalluk eden meselelere nispetendir.

II. İkinci Durum: Cehalet Şirkte Özür müdür, Değil midir?

Bu, meselenin en zor ve en sıkıntılı olanıdır. Bu anlaşılması zor meselelerdendir. Bu tevhîd meselelerinin en zorudur. Bu mesele hakkında ihtilâf çok olmuş ve birçok kalabalık vardır.

Müteahhirûn âlimlere göre cehalet özürdür. (Müteahhirûndan maksat Şeyh Muhammed bin Abdulvehhâb ile aynı zamanda, asırda yaşamış olup günümüze kadar devam edenler kastedilir.)

Buna birkaç şeyle delil getirilir. Bunlardan biri şu âyet-i kerîmedir:

وَمَا كُنَّا مُعَذِّبِينَ حَتَّى نَبْعَثَ رَسُولًا

"Biz bir elçi göndermedikçe azap edecek değiliz."[12]

وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُضِلَّ قَوْمًا بَعْدَ إِذْ هَدَاهُمْ حَتَّى يُبَيِّنَ لَهُمْ مَا يَتَّقُونَ

"Doğru yola ilettikten sonra sakınacakları şeyleri kendilerine apaçık bildirmedikçe Allah bir toplumu saptıracak değildir."[13] Kendilerine beyan edilmedikçe özürlüdürler. Yine şu âyet-i kerîme de buna delildir:

وَمَنْ يُشَاقِقِ الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ الْهُدَى وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ الْمُؤْمِنِينَ نُوَلِّهِ مَا تَوَلَّى وَنُصْلِهِ جَهَنَّمَ

11. İbn Mâce, 2341. **(Editör)**
12. İsrâ, 15.
13. Tevbe, 115.

“Kim kendisine hidayet besbelli olduktan sonra Peygamber’e karşı çıkar, mü’minlerin yolundan başkasına uyarsa, onu yöneldiği yolda bırakırız ve onu cehenneme sokarız.”[14] Buradaki delil, mefhûm-u muhâlefe’dir. Yine Allah’tan korkup ehline; إِذَا أَنَا مُتُّ فَأَحْرِقُونِي *“…Ben öldüğümde beni yakın…”*[15] diyen adamın hadisi ile delil getirirler. Hadisi Buhârî rivâyet eder. Demişler ki: Cehaleti olmasaydı azap edilirdi.

İkinci Görüş: Büyük şirk konusunda cehaletin özür olmadığını söylemişler. İhtilâf çıkmadan önce geçmiş âlimlerin görüşü buydu. O zaman özrün olmadığı icmâ meselesiydi. Her kim bu meselede geniş araştırma yapmak istiyorsa; *el-Cem’u ve’t-Tecrîd, Risâletu’l-Mütemmime li-Kelâm-i E’immeti’d-Da’ve* ve *et-Tavdîh ve’t-Tetimmât ‘alâ Keşfi’ş-Şubuhât*[16] kitaplarına müracaat etsin. (Bunların hepsi şârihin kitaplarıdır.)

Musannifin cümlesinde geçen; **“قَالَ الله/Allah dedi ki”** ibaresindeki **“kavl (قَوْل)”** kelimesini merfû da mecrûr da okumak câizdir. Ancak birincisini merfû okuduğunda hepsini merfû okuman gerekir. Birincisini mecrûr okuduğunda hepsini mecrûr okuman gerekir.

[ALLAH TEÂLÂ’NIN; “Ben cinleri ve insanları yalnız bana kulluk etsinler diye yarattım.” *(Zâriyât, 56)* KAVLİNİN BEYÂNI]

“وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ**Ben cinleri ve insanları yalnız bana kulluk etsinler diye yarattım.”**[17] Bu âyet tevhidin vâcip olduğuna delâlet ediyor. Çünkü insanlar ve cinler yalnız bir gaye için yaratıldılar. O zaman bu gayenin vâcip olması gerekir. O da tevhiddir.

Allah *(celle celâluhû)*’nun; إِلَّا لِيَعْبُدُونِ **“Yalnız bana kulluk etsinler”** cümlesini İbn Abbâs’ın *(radıyallâhu anhumâ)*; “Ancak beni birlesinler.” olarak tefsir ettiği gelmiştir. Bu, sahâbenin tefsiridir. Bu bir şeyi kendisinin bir parçası ile tefsir etmektir. Çünkü ibadet, kulluk sadece birlemek değildir. Tevhid kulluğun bir

14. Nisâ, 115.
15. Bkz. Buhârî, 4/176, (No: 3481); Müslim, 4/2110, (No: 2756). **(Editör)**
16. Bu eser *Keşfu’ş-Şubuhât Şerhi* ismiyle Minber Yayınları tarafından tercüme ettirilip yayınlamıştır. **(Editör)**
17. Zâriyât, 56.

parçasıdır. Bir şeyi kendisinin bir parçası ile tefsir etmek câiz değildir. Selefden böyle tefsirler gelmiştir. Misal; قَدْ أَفْلَحَ مَنْ تَزَكَّى **"Arınmış olan kurtuluşa erer."**[18] Âyetini, arınmış olandan maksat; namaz kılan olarak tefsir etmeleridir.

لِيَعْبُدُونِ **"Bana kulluk etsinler":** Yani itaat ve alçaklıkla bana boyun eğsinler. Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'in tefsiri budur. Bid'at ehli **"bana kulluk etsinler"** cümlesini, "benim kaderî emirlerime boyun eğsinler'' olarak tefsir etmişlerdir. Bu doğru bir tefsir değildir. Çünkü Allah'ın kaderî emrinin dışına çıkacak hiç kimse yoktur.

[ALLAH TEÂLÂ'NIN: "Andolsun ki biz her ümmete 'Allah'a kulluk edin ve tâğûttan kaçının' diye peygamber gönderdik..." *(Nahl, 36)* KAVLİNİN BEYÂNI]

وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولاً أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ

İkinci âyete gelince: "Andolsun ki biz her ümmete 'Allah'a kulluk edin ve tâğûttan kaçının' diye peygamber gönderdik…"[19]

Âyetin delâlet yönü: Allah'a kulluk edin, tâğûttan kaçının. Çünkü buradaki **"u'budû (**اعْبُدُوا**)"** lafzı emirdir. Emir de vücûbiyete delâlet eder.

[ALLAH TEÂLÂ'NIN: "Rabbin, kendisinden başkasına asla ibadet etmemenizi ve anne-babaya iyilikte bulunmanızı kesin olarak emretti…" *(İsrâ, 23)* KAVLİNİN BEYÂNI]

وَقَضَى رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ

"Rabbin, kendisinden başkasına asla ibadet etmemenizi kesin olarak emretti…"[20]

Âyetin delâlet yönü; "Kadâ (قَضَى)" kelimesi *vâcip kıldı*, *zorunlu tuttu* mânasındadır. Buradaki kadâ şer'î kadâdır. Çünkü yüce Allah'ın iki kadâsı

18. A'lâ, 14.
19. Nahl, 36.
20. İsrâ, 23.

vardır. Bu âyette olduğu gibi şer'î kadâ. Bu şer'î olan kadâ bazen mükellefler tarafından yapılmaya, yerine getirilmeyebiliyor. Bir de kevnî-kaderî olan kadâ vardır. Bunun gerçekleşmesi, yerine gelmesi zorunludur.

فَقَضَاهُنَّ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ

"Böyle onları iki günde yedi gök olarak hükmetti..."[21]

وَقَضَيْنَا إِلَى بَنِي إِسْرَائِيلَ فِي الْكِتَابِ لَتُفْسِدُنَّ فِي الْأَرْضِ مَرَّتَيْنِ وَلَتَعْلُنَّ عُلُوًّا كَبِيرًا

"Biz kitapta İsrâiloğulları'na 'Yeryüzünde muhakkak iki defa bozgunculuk yapacaksınız ve büyük bir kibre kapılarak böbürleneceksiniz' diye hükmettik."[22]

Üçüncü âyet: Şirkin haram olduğuna delâlet ediyor. Böyle olunca onun zıttı olan tevhid de vâcip olur.

Musannifin **"**:-رَضِيَ اللهُ عَنْهُ- قَالَ ابْنُ مَسْعُودٍ/**İbn Mes'ûd** *(radıyallâhu anhu)* **dedi ki:"** sözüne gelince: Buna ıstılahta *mevkuf hadis* denir. Çünkü bu, sahâbînin sözüdür. Tirmizî ve *Câmi'u'l-'Usûl'*de el-Arnaût bu eseri hasen görmüştür. Bazı muasır âlimler bu eseri zayıf görmüşlerdir. Çünkü onun rivâyetinde Dâvûd bin Yezîd el-Ezdî vardır. Bu zayıf bir râvidir. Her hâlükârda buradaki delil âyettedir. İbn Mes'ûd'un sözü değildir.

Anne-babaya kötülük yapmak haramdır. Buna mefhûm-u muhâlefe delâlet eder.

İyilik yapmanın zıttı: Ya kötülük yapmak ya da iyilik yapmayı terk etmektir.

İyilik iki kısma ayrılır:

1- Sözlü iyilik.

2- Amelî iyilik.

---

21. Fussilet, 12.

22. İsrâ, 4.

Sözlü iyilik: Onlar ile yumuşak konuşmak. Onlara güzel sözler söylemek. Onlara dua etmek. Buna yüce Allah'ın şu âyet-i kerîmesi delâlet eder:

وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا

"…Onlara tatlı ve güzel söz söyle."[23]

وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي صَغِيرًا

"…De ki: Rabbim! Tıpkı beni küçükken koruyup yetiştirdikleri gibi sen de onlara merhamet et."[24]

Amelî iyilik: Bu iyilik ise onlara infakta bulunmaktır. Tabi bu, şartlar oluşup mâniler kalktığında olur. Hizmet etmek gibi onlara arkadaşlık yapmak, itaat etmek gibi, bu söylediklerimizin hepsi vâciptir. Çünkü bunlar Allah *(celle celâluhû)*'nun; وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا **"Anne, babana iyilik yap"** emrinin altına giriyor.

I. Anne-Babaya İtaatin Hükmü

Anne-babaya itaatin hükmü: Şartları ile onlara itaat etmek vâciptir:

1- Onlara itaatin, Allah'a isyan olan konularda olmamasıdır. Şayet Allah'a isyan olan bir şeyi emrederler ise onlara itaat etmek câiz olmaz. Usulcüler "itaat etmek mâruf olan şeylerde olur" ve "Yaratıcıya isyanda mahluka itaat yoktur" demişlerdir.

İsyanın zıttı üç şey olur:

a) Vâcip olan bir şeyi emretmeleri.

b) Müstehap olan bir şeyi emretmeleri.

c) Mubah olan bir şeyi emretmeleri.

Onlara itaat etmenin, sana dinî ya da dünyevî herhangi bir zararı içermemesi gerekir. Çünkü; لَا ضَرَرَ وَلَا ضِرَارَ *"Zarar da yoktur, zarara karşı zarar da yoktur"*[25] hadisi vardır. Bu hadisi İbni Mâce sahîh bir senedle rivâyet etmiştir.

23. İsrâ, 23.

24. İsrâ, 24.

25. İbn Mâce, 2341. **(Editör)**